

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Auli Mukari & Siiri Mäkelä

Nurmon yläasteen oppilaiden suhde päihteisiin ja päihde- kasvatukseen

”Pari lausetta terkan tunnil”

Opinnäytetyö
Kevät 2024
Sosionomi (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi AMK

Tekijät: Auli Mukari ja Siiri Mäkelä

Työn nimi alaotsikoineen: Nurmon yläasteen oppilaiden suhde päihteisiin ja päihdekasvatukseen ”Pari lausetta terkan tunnil”

Ohjaaja: Katariina Perttula

Vuosi: 2024

Sivumäärä: 60

Liitteiden lukumäärä: 2

Opinnäytetyö käsittelee Nurmon yläasteen oppilaiden suhdetta päihteisiin ja päihdekasvatukseen. Tutkimuksen avulla pyrittiin selvittämään oppilaiden sekä heidän lähipiirinsä päihteiden käyttöä ja oppilaiden suhtautumista päihteisiin. Lisäksi pyrittiin selvittämään sitä, miten nuoret kokevat saamansa päihdekasvatuksen ja miten he toivovat sitä kehitettävän. Tutkimus toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Tutkimuksessa pyrittiin strukturoitujen kysymysten avulla selvittämään nuorten kokemuksia ja näkemyksiä aiheeseen liittyen. Tutkimuksessa käytettiin myös avoimia kysymyksiä, joiden avulla pyrittiin saamaan laajempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa nuorten ajatuksista aiheesta. Kohderyhmänä tutkimuksessa olivat arvottu joukko Nurmon yläasteen 7.–9.-luokkalaisia. Tutkimusaineisto kerättiin strukturoidulla ja sähköisellä Webropol-kyselylomakkeella. Kysely lähetettiin koulun opinto-ohjaajalle linkkinä, jonka hän jakoi arvotulle joukolle vastaajia. Kysely toteutettiin loppuvuodesta 2023. Kyselyyn vastasi yhteensä 152 oppilasta.

Tutkimuksesta selvisi, että nuorten päihteiden käyttö näyttyy Nurmon yläasteella samankaltaisena kuin nuorten keskuudessa koko maassa. Suhtautuminen päihteisiin näyttää olevan pääosin kielteistä, joskin suhtautumisessa näkyy muuttumista luokka-asteelta toiselle siirryttäessä. Myös suuri osa oppilaista vastasi, ettei käytä koskaan päihteitä. Nikotiini- ja alkoholi-aineita on nuorten keskuudessa muita nikotiini- ja alkoholi-aineita suositumpaa. Huumeiden ja lääkkeiden tai muiden aineiden käyttö päihtymistarkoituksessa on hyvin vähäistä. Jos nuoret päihteitä käyttävät, käyttävät he niitä pääsääntöisesti kavereiden kanssa vapaa-ajalla tai juhliessa.

Päihdekasvatusosioista selvisi, ettei nuorilla ei ole tarkkaa käsitystä siitä, mitä päihdekasvatus tarkoittaa tai, että ovatko he ylipäättään saaneet päihdekasvatusta. He, jotka tunnistivat saaneensa päihdekasvatusta, vastasivat saaneensa päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden vaikutuksista kotoa, lähipiiristä tai koulusta. Avoimien kysymysten kautta pyrittiin saamaan selville, mikä on nuorille mieluinen päihdekasvatuksen muoto. Usea vastasi, ettei tiedä, mikä sellainen muoto olisi. Avoimissa vastauksissa tuli kuitenkin ilmi, että nuoret toivovat päihdekasvatuksen olevan avointa keskustelua ilman tuomitsemista.

¹ Asiasanat: nuoret, päihteet, päihdekasvatus, ehkäisevä päihdetyö, päihdepolitiikka

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Degree programme: Bachelor of Social Services

Specialisation:

Author/s: Auli Mukari and Siiri Mäkelä

Title of thesis: The relationship of Nurmo middle school students to intoxicants and alcohol and drug education – ‘A few sentences for the public health nurse’

Supervisor: Katariina Perttula

Year: 2024

Number of pages: 60

Number of appendices: 2

The thesis deals with the relationship of Nurmo middle school students to intoxicants and alcohol and drug education. Through this study, we attempted to find out the intoxicant use of the students and their families and friends, and the students view of intoxicant use. In addition, the study tried to resolve how the young experience the alcohol and drug education provided and how they wish it to be developed. The study was carried out as quantitative research. With structured questions the study attempts to resolve the experiences and views of the young regarding the subject. Open questions were used in the study to get wider and more detailed information about the thoughts of the young. The target group in the study was a drawn lot of 7th, 8th, and 9th graders from Nurmo middle school. Research material was collected with a structured Webropol-survey online. The survey link was sent to the student counsellor, and she shared it with the drawn lot of participants. The survey was executed at the end of 2023. A total of 152 students responded to the survey.

The study found that intoxicant use in Nurmo middle school is quite like the intoxicant use among youth in the whole country. The attitude towards intoxicants seems to be negative, although there is some change when moving from lower grade to upper. Most of the students replied that they never use intoxicants. Regarding smoking, vape seems to be more popular than other nicotine products. Using drugs or medicine as intoxicants seems to be minor. If the young do use intoxicants, they use them mainly on their free time with friends or while partying.

The part that concentrated on alcohol and drug education indicated that the young do not have a specific understanding about what alcohol and drug education really means or if they had it at all. Those who recognized that they had education or knowledge about the effects of intoxicant use, replied that it had come from home, circle of acquaintances or from school. Through open questions, the study aimed to find out what a pleasant form of education would be to the young. Many replied that they did not know what that would be, but the open questions revealed that it should be open conversation without judgement.

¹ Keywords: the young, intoxicants, alcohol and drug education, preventive alcohol and drug work, alcohol and narcotics policy

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
Kuvioluettelo	6
1 JOHDANTO	7
2 OPINNÄYTETYÖN PERUSTA	8
2.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset	8
2.2 Tutkimuksen kohderyhmä	8
2.3 Muut aiheesta tehdyt tutkimukset	9
3 NUORUUS	11
3.1 Nuoruus elämänvaiheena	11
3.2 Päihteiden vaikutus nuorten hyvinvointiin	12
3.3 Nuorten kokema sosiaalinen paine	12
4 PÄIHTEET	14
4.1 Alkoholi	14
4.2 Nikotiinituotteet	15
4.3 Huumausaineet	16
5 PÄIHTEET YHTEISKUNNASSAMME	19
5.1 Päihdepolitiikka	19
5.2 Suomalainen päihdekulttuuri	22
6 PÄIHDEKASVATUS	23
6.1 Ehkäisevä päihdetyö	23
6.2 Päihdekasvatuksen menetelmät	24
6.3 Nuorisolle kohdennettu päihdekasvatus	25
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	27
7.1 Määrällinen tutkimus	27
7.2 Yhteistyötaho	28
7.3 Aineiston keruu ja analysointi	28
7.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	29

8 TUTKIMUSTULOKSET	30
8.1 Oppilaiden suhtautuminen päihteisiin	30
8.2 Oppilaiden päihteiden käyttö	31
8.3 Päihteiden hankkiminen	40
8.4 Nuorten lähipiirin päihteiden käyttö	43
8.5 Päihdekasvatukseen liittyvät kysymykset.....	45
8.6 Avoimet kysymykset.....	49
9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	52
LÄHTEET	55
LIITTEET	60

Kuvioluettelo

Kuvio 1. Suhtautuminen päihteisiin.....	31
Kuvio 2. Käytän päihteitä tai päihdyttäviä aineita.....	32
Kuvio 3. Päihdekokeilut.....	33
Kuvio 4. Säännöllinen päihteiden käyttö.....	34
Kuvio 5. Alkoholin käyttö.....	35
Kuvio 6. Nikotiinituotteiden käyttö.....	36
Kuvio 7. Sähkötupakan käyttö.....	37
Kuvio 8. Huumeiden tai lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa.....	38
Kuvio 9. Muiden aineiden käyttö päihtymistarkoituksessa.....	39
Kuvio 10. Päihteiden käyttötarkoitus.....	40
Kuvio 11. Onko päihteiden hankkiminen helppoa?.....	41
Kuvio 12. Päihteeni hankkii.....	42
Kuvio 13. Kustannan päihteiden käyttöni.....	43
Kuvio 14. Käytetäänkö kotonani päihteitä?.....	44
Kuvio 15. Kaveripiiristäni päihteitä käyttää.....	45
Kuvio 16. Olen saanut päihdekasvatusta.....	46
Kuvio 17. Missä olen saanut päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden käytön vaikutuksista? ..	47
Kuvio 18. Millaista saamani päihdekasvatus on ollut? ..	49

1 JOHDANTO

Nuorten päihteiden käyttö on aihe, joka puhuttaa ja on huolen aiheena ympäri Suomen ja päihdeiden käyttöä nuorilla esiintyy yleisesti (Päihdelinkki.fi, i.a.). Päihdekasvatus ei välttämättä nykyisellään ole riittävän tehokasta eikä nuoria puhuttelevaa, joten sen vaikutukset voivat jäädä vähäisiksi. Lisäksi on syytä miettiä, täytyisikö tehokkaampi päihdekasvatus aloittaa jo nuoremmille, koska päihdekokeiluja ilmenee yhä nuoremmilla lapsilla (Niskanen, 2019).

Lähdimme tutkimaan aihetta, sillä se on mielestämme ajankohtainen ja meitä itseämme kiinnostava. Olemme kuulleet paljon keskustelua siitä, onko päihdekasvatus nykyisessä muodossa tarpeeksi vaikuttavaa nuorten mielestä. Meitä molempia kiinnostaa nuorten parissa tehtävä työ. Tutkimuksen myötä voidaan saada työkaluja nuorten parissa tehtävään ehkäisevään päihdetyöhön.

Tutkimuksen avulla voidaan lisätä tietoisuutta nuorten päihteidenkäytöstä ja sen laajuudesta informaation avulla, jota saadaan suoraan nuorilta itseltään. Kun käytetään nimetöntä kyselyä, nuoret saattavat vastata rehellisemmin, joten saatu tieto voi olla todenmukaisempaa. Näin saadaan tarkempaa tietoa siitä, mitä päihteitä ja kuinka paljon päihteitä nuoret todellisuudessa käyttävät. Lisäksi kartoitetaan, mitä muita seikkoja nuorilla päihteiden käyttöön liittyy. Todenmukaisen ja tarkan tiedon avulla voidaan päihdekasvatusta kohdentaa ja tehostaa tarvittaessa sekä tarttua myös niihin tosiasiallisiin seikkoihin, jotka nuorilla päihteiden käyttöä aiheuttavat.

Opinnäytetyömme tavoitteena on kerätä ajankohtaista tietoa Nurmon yläasteen oppilaiden päihteiden käytöstä ja suhtautumisesta niihin. Tavoitteenamme on myös kartoittaa, millaista päihdekasvatusta nuoret ovat saaneet ja millaiset päihdekasvatuksen menetelmät he itse kokevat toimivimmiksi. Tarkoituksenamme on myös selvittää, mitä nuoret ajattelevat nykyisellään päihdekasvatuksesta ja sen keinoista ja menetelmistä. Nuorten ajatuksia kuuntelemalla voidaan mahdollisesti kehittää kohdennetumpia ja tehokkaampia menetelmiä päihdekasvatuksen tueksi, joiden vaikutus saattaa olla suurempi. Mikäli parempia ja toimivampia menetelmiä löydetään, on ennaltaehkäisy myös tehokkaampaa. Ennaltaehkäisevän päihdetyön ulottuminen myös nuoren muihin elämän osa-alueisiin, kuin pelkästään esimerkiksi koulumaailmaan, on asia mitä on syytä pohtia.

Jos työmme avulla löydämme jonkin erityisen toimivan tai tehokkaan menetelmän tai asian, joka vaikuttaa nuorten päihteiden käyttöön vähentävästi tai ennaltaehkäisevästi, voidaan sitä käyttää laajemmaltikin ja monistaa useammankin koulun käyttöön.

2 OPINNÄYTETYÖN PERUSTA

2.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksella pyritään keräämään ajankohtaista tietoa Nurmon yläasteen oppilaiden päihteiden käytöstä ja suhtautumisesta niihin. Tavoitteena on myös saada tietoa, miten nuoret ymmärtävät päihdekasvatuksen käsitteenä, millaista päihdekasvatusta he mahdollisesti ovat saaneet ja minkälaista päihdekasvatusta he toivovat saavansa. Tutkimuksesta saaduilla tiedoilla voidaan kehittää tehokkaampia ja kohdennetumpia menetelmiä, jotka nuoret kokevat mielekkäiksi, jolloin menetelmien vaikuttavuus on parempi. Tutkimuksen avulla voidaan myös kohdistaa keinoja varhaisempaan puuttumiseen ja ennaltaehkäisevään päihdetyöhön. Mikäli tutkimuksessa ilmenee jokin erityisen toimivalta vaikuttava päihdekasvatusmenetelmä, voidaan sitä käyttää jatkossa mahdollisesti myös muissa toimintaympäristöissä, kuten muissa kouluissa, nuorisotyössä ja harrastustoiminnassa. Kosolan ym. (2018 s. 871) mukaan Suomessa tulisi arvioida myös kouluterveydenhuollon roolia alkoholiongelmien ehkäisyssä. Tutkimuksen kautta on mahdollista analysoida, ovatko nykyiset päihdekasvatusmenetelmät toimivia nuorisolle.

Tutkimusongelman ratkaisemiseksi laadimme seuraavat tutkimuskysymykset:

1. Mitä päihteitä nuoret käyttävät?
2. Kuinka paljon nuoret päihteitä käyttävät ja missä yhteydessä?
3. Mitä näkemyksiä nuorilla on päihdekasvatuksesta?

2.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimuksen kohdepaikaksi valikoitui Nurmon yläaste, sillä kyseisestä koulusta tarjottiin erilaisia tutkimusaiheita opinnäytetöihin. Nurmon yläasteella opiskelee yli 600 oppilasta. Tavoitteena oli alun perin teettää tutkimus koko oppilasmäärälle, mutta määrää jouduttiin rajaamaan rajallisten resurssien vuoksi. Vaihtoehtona oli myös teettää tutkimus vain yhdelle luokka-asteelle, mutta todenmukaisemman ja kattavamman tutkimustuloksen saamiseksi oli parempi tutkia jokaista luokka-astetta. Tämän vuoksi lopulliseksi kohderyhmäksi valikoitui arvottu otanta, johon kuuluu jokaiselta luokka-asteelta kolme luokkaa. Otantamenetelmä, jota

käytimme, oli ryväotanta. Ryväotanta tarkoittaa sitä, että otos muodostetaan hakemalla ihmisiä monista populaation osajoukoista, jotka edustavat kattavasti koko populaatiota (SurveyMonkey, i.a.-a). Kyseinen otantamenetelmä on toimiva, kun tutkimuskohteena ovat koulu-
luokat (Vilkkä, 2021, s. 81).

2.3 Muut aiheesta tehdyt tutkimukset

Nuorten päihteiden käytöstä ja nuorten suhtautumisesta päihdekasvatukseen, ehkäisevästä päihdetyöstä, päihteiden käytön vaikutuksista sekä ylipäätään päihdekasvatuksesta on tehty ja tehdään paljon tutkimuksia eri näkökulmista, kuten NUUSKA JA NUORET – laadullinen selvitys nuorten nuuskan käytöstä ja hankintatavoista (Piispa, 2018) ja Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2025 -ennakkotutkimus (Warpenius ym., 2015). Tunnetuimpia tutkimuksia lienevät eri luokka-asteille tehdyt kouluterveyskyselyt ja Eurooppalainen koulu-
laistutkimus nuorten päihteiden käytöstä, joka tunnetaan myös nimellä ESPAD-tutkimus. Kouluterveyskysely teetetään joka toinen vuosi ja siihen vastaavat perusopetuksen 4.–5.-
luokkalaiset, 8.–9.-luokkalaiset ja lukioden sekä ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, (THL), 4.1.2024). Kouluterveyskyselystä saadaan monipuolista ja luotettavaa seurantatietoa liittyen eri ikäisten lasten ja nuorten terveyteen, hyvinvointiin, koulunkäyntiin ja opiskeluihin, osallisuuden kokemuksiin sekä avun saamiseen ja palveluihin. Kouluterveyskyselyssä kysytään myös päihteisiin liittyvistä asioista, mikä auttoi meitä myös omassa tutkimuksessamme, kun pystyimme vertailemaan oman kyselymme vastauksia kouluterveyskyselyn vastauksiin.

ESPAD-tutkimuksessa tarkastellaan 15–16-vuotiaiden eurooppalaisten koululaisten päihteiden käytössä tapahtuvia muutoksia (THL, 2024). Saatujen tietojen avulla voidaan tutkia, kuinka yleistä päihteiden käyttö on ja mitä ilmiöitä siihen liittyy sekä näiden asioiden kehitystä. Tutkimuksessa tarkastellaan muun muassa sitä, lisääntyykö vai väheneekö alkoholin käyttö, mistä nuoret hankkivat päihteitä, kuinka yleisiä huumekekokeilut ovat ja ovatko asenteet eri päihteitä kohtaan muuttuneet.

Nuorten päihteiden käyttö on ajankohtainen aihe, joka puhuttaa yhteiskunnassa paljon. Tästä syystä aiheesta on kirjoitettu paljon artikkeleita. Esimerkiksi Seinäjokea on tituleerattu Suomen huume pääkaupungiksi. Nuorisosta ja nuorten päihteiden käytöstä on herännyt huoli Seinäjoella. Nuorilla on tapana kokoontua suurilla joukoilla koulujen pihoihin ja tyyppillistä on, että suuri osa nuorista on päihtyneinä (Elhaimer, 2022). Toisinaan on

täytynyt kutsua myös virkavalta paikalle, kun nuorten käyttäytyminen on ollut niin rajua tai joku on päihteiden käytön vuoksi sekavassa tilassa. Lieveilmionä tämän kaltaisessa toiminnassa ovat myös ilkivalta ja sotkeminen. Päällimmäisenä huolena on kuitenkin nuorten päihteiden käyttö ja päihteistä johtuva onnettomuusalttius. Erityistä huolta aiheuttaa se, että nuorten jäljiltä löytyy kirkkaita alkoholipulloja.

Löysimme aiheesta myös ennakoivaa tutkimusta, jossa on pohdittu päihdetyön tulevaisuutta, sen mahdollisuuksia ja uhkakuvia. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan ehkäisevän päihdetyön tulevaisuutta Suomessa alan asiantuntijoiden näkökulmasta (Warpenius ym., 2015, s.15). Tarve ennakointitutkimukselle syntyy lukuisista muutosprosesseista, jotka liittyvät sekä ehkäisevään päihdetyöhön että laajemmin hyvinvointiyhteiskuntaan. Ohjaavaa lainsäädäntöä ehkäisevälle päihdetyölle on uudistettu. Lisäksi alkoholilain uudistushanke, kuntarakenteen muutokset ja julkisen sektorin taloudelliset haasteet vaikuttavat ehkäisevän päihdetyön mahdollisuuksiin ja toteuttamiskeinoihin. Myös muuttuvat käyttökulttuurit, päihdeongelmien ylisukupolvisuus ja väestön ikääntyminen asettavat omat haasteensa ehkäisevän työn toteuttamiselle.

Aiheesta on tehty myös monenlaisia oppaita päihdekasvatusta tekeville ammattilaisille, kuten opettajille ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle sekä nuorisotyöntekijöille. Päihdelinkki -sivustolta (Päihdelinkki, i.a.) löytyy kattavasti materiaalia liittyen päihdetyöhön, esimerkiksi alkoholineuvonnan opas, joka on laadittu helpottamaan alkoholin puheeksi ottoa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Humanistinen ammattikorkeakoulu on julkaissut Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön Hyppää kyytiin! -oppaan. Opas tarjoaa perusteellisen kuvauksen nuorisoalan ehkäisevästä päihdetyöstä ja täten toimii oivallisena perusmateriaalina toimijoille, joille aihe ei ole vielä niin tuttu (Normann ym., 2015, s. 5).

3 NUORUUS

3.1 Nuoruus elämänvaiheena

Suomen nuorisolaissa (1285/2016) määritellään, että kaikki alle 29-vuotiaat ovat nuoria. Nuoruusikä jaetaan tavallisesti kolmeen vaiheeseen: varhaisnuoruuteen, johon kuuluvat noin 12–15-vuotiaat, keski- tai varsinaiseen nuoruuteen, johon kuuluvat noin 15–18-vuotiaat ja myöhäisnuoruuteen, johon kuuluvat noin 18–25-vuotiaat (Mielenterveystalo, i.a. c.). Jokaiseen näistä nuoruuden vaiheista kuuluu erilaisia asioita. Varhaisnuoruudessa nuoren on sopeuduttava kehon muutoksiin ja nuori alkaa nähdä vanhempansa uudessa valossa ja huomaa myös heissä virheitä. Keskinuoruudessa nuoren ajatukset pyörivät usein oman itsen ja ikätovereiden ympärillä. Silloin myös kokeilukäyttäytyminen lisääntyy eri asioissa ja nuoret elävät hetkessä. Myöhäisnuoruudessa nuori ymmärtää jo valintojensa seuraukset omalle tulevaisuudelleen, eikä enää niinkään välitä lähiympäristön mielipiteistä, vaan tekee itsenäisesti päätöksiä.

Nuoruus on tärkeä kehitysvaihe lapsesta aikuiseksi kasvamisessa (Mieli Suomen mielen-terveys ry, i.a.). Etenkin murrosiän alussa nuoren mielessä ja kehossa tapahtuu paljon muutoksia, jotka vaativat aikaa niihin totutteluun. Nuori pohtii, kuka minä olen ja millainen haluan olla. Nuoruuteen kuuluu oman identiteetin rakentaminen esimerkiksi erilaisiin pu-keutumistyyliihin tai hiustyyliihin liittyvien kokeilujen, uusien ihmissuhteiden solmimisen, uusien mielenkiinnonkohteiden löytämisen ja omien mielipiteiden muodostamisen sekä omien arvojen löytämisen kautta. Yksi nuoruusiän keskeinen kehitystehtävä on omista vanhemmista irtaantuminen ja suuntautuminen enemmän kavereita kohti, niin että kykenee etenemään kohti itsenäisempää elämää ja ihmissuhteita. Nuorena korostuu tarve löytää jotain omaa, jolloin nuoren arvot ja valinnat saattavat olla erilaisia kuin hänen vanhemmillaan.

Nuoruus tuo mukanaan siis paljon uusia asioita, joihin täytyy totutella. Psykkiset kehitystehtävät kuormittavat monia nuoria ja myös keholliset muutokset voivat vaatia pitkäänkin sulattelua. Ei siis ihme, että moni kokee nuoruusajan haastavaksi elämänvaiheeksi. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että nuorten parissa työtä tekevät ammattilaiset ovat tietoisia nuoruuteen liittyvistä kehitysvaiheista ja ilmiöistä.

3.2 Päihteiden vaikutus nuorten hyvinvointiin

Opinnäytetyön aihe liittyy vahvasti nuorten hyvinvointiin, sillä päihteiden käytöllä on vaikutuksia niin fyysiseen kuin psyykkiseenkin terveyteen. Päihdekokeilut kuuluvat nuoruuteen, mutta niiden myötä myös päihdehäiriöitä ilmenee nuorilla. Kosola ym. (2018, s. 865) toteavat, että on tärkeää, että ammattilaiset osaavat erottaa nuoruuteen kuuluvat päihdekokeilut ja nuorten hyvinvointia vaarantavan päihdehäiriön toisistaan. Päihdehäiriön riski on suurempi nuorilla, joiden vanhemmilla on päihdehäiriö tai nuorilla, joilla itsellään on mielenterveysongelmia ja jotka eivät saa koulunkäynnistään positiivista palautetta. Päihdehäiriön suurentunut riski on myös niillä nuorilla, jotka aloittavat päihdekokeilut varhain. Voimakkaasti päihtynyt nuori päivystyksessä kuuluu riskiryhmään, jonka kohdalla myös lastensuojelun sekä mielenterveyspalvelujen tarve on arvioitava kokonaisvaltaisesti. Vanhemmuuden tuen lisäksi koulunkäyntiin, liikuntaan ja muihin harrastuksiin panostaminen ovat tehokkaimpia toimia päihdehäiriöiden ehkäisyssä.

Kun päihteet alkavat hallita elämää, on kyseessä päihdehäiriö. Päihdehäiriön oireita on monia, kuten pakonomainen tarve päihteiden käyttöön, päihteistä aiheutuvat vieroitusoireet, päihteiden käyttö elämän keskeisenä sisältönä, kyvyttömyys suoriutua elämän velvoitteista, toistuva lain rikkominen ja päihteiden käyttö toistuvasti myös fyysisesti vaarallisissa tilanteissa (THL, 2022). Ennaltaehkäisevä päihdekasvatus on merkittävässä asemassa, ehkäisemässä päihdehäiriöiden syntymistä nuorilla. Tämän vuoksi päihdekasvatusta on kehitettävä kohderyhmälle sopivammaksi.

Päihteillä oireilu on usein yhteydessä mielenterveyden haasteiden kanssa (Leskelä, 2023, s. 9). Päihteillä oireilevilla lapsilla ja nuorilla on kuitenkin samanvertainen oikeus hyvinvointiin ja osallisuuteen kuten kaikilla muillakin samanikäisillä lapsilla ja nuorilla. Tämä on tärkeää muistaa, sillä usein päihteitä käyttäviä lapsia ja nuoria eriarvoistetaan, mikä saattaa myös vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa. Aikaisemmin päihteiden käytön aloittavilla nuorilla, etenkin runsaissa määrin käyttävillä, on todennäköisempi riski oireilla psyykkisesti myös muilla tavoilla ja kärsiä samanaikaisesta mielenterveyden häiriöstä (THL, 2022).

3.3 Nuorten kokema sosiaalinen paine

Kosola ym. (2018, s. 868) toteavat, että kavereilla ja harrastuksilla voi olla joko päihdehäiriön riskiä nostava tai siltä suojaava vaikutus. Päihteiden käyttö tapahtuu nuorilla yleensä

porukassa, minkä vuoksi kaveriporukan asenteilla sekä suhtautumisella yleisesti asetettuihin sääntöihin on merkitystä niin päihdekokeilujen kuin häiriöriskinkin kannalta.

Lähes jokainen nuori tahtoo kuulua johonkin vertaisryhmään (Erkko & Hannukkala, 2013, s. 95–96). Ryhmään kuuluminen on palkitsevaa. Sen kautta nuori tuntee kuuluvansa johonkin ja saa kokea kumppanuutta sekä läheisyyttä. Keskenään paljon aikaa viettävät nuoret alkavat usein muistuttamaan toisiaan. Sanotaankin, että ryhmä tekee kaltaiseksi. Vaikka kaverit vaihtuvatkin, hakeutuu nuori helposti uudelleen samantyyppiseen seuraan. Se, miten paljon vertaisryhmä vaikuttaa nuoreen, riippuu monesta eri tekijästä. Mitä suurempi tarve nuorella on sulautua ryhmään tai mitä enemmän nuorta mietityttää se, mitä mieltä muut hänestä ovat, sitä enemmän nuori kokee ryhmäpainetta. Ryhmä ei siis välttämättä painosta nuorta ajattelemaan tai toimimaan tietyn mallin mukaan. Vaan nuori arvostaa kavereitaan ja heidän mielipiteitään niin paljon, että nuori itse tahtoo yhtäläistää omaa toimintaansa ryhmän arvostusten mukaisesti. Vertaisryhmän vaikutukset voivat olla nuorelle sekä myönteisiä että kielteisiä. Ryhmänpaine voi olla myönteistä esimerkiksi tilanteessa, jos ryhmässä arvostetaan päihteettömyyttä.

Juomiseen liittyvä sosiaalinen paine johtuu juomisen ja sosiaalisuuden yhteydestä (Maunu, i.a.). Jos juominen koetaan merkittävänä yhdessäolon tekniikkana, juomisesta kieltäytyminen tulkitaan herkästi seurasta kieltäytymiseksi. Juomisen sosiaalinen paine liittyy siis ennen kaikkea siihen, mitä alkoholi juomistilanteessa edustaa ja symboloi. Eli paine ei siis liity pelkästään alkoholiin itseensä. Sosiaalinen paine juomiseen vaikuttaa olevan suhteellisen yleistä Suomessa, etenkin nuorten aikuisten keskuudessa (Mäkelä & Maunu, 2016, s. 315–317). Suomalaisessa kulttuurissa juomisen paine näkyy ainakin siinä, miten juominen liitetään seurallisuuteen ja tiettyihin erityisiin sosiaalisiin tilanteisiin ja tapahtumiin. Sosiaalinen paine juomiseen näyttäytyy varmasti myös nuorilla. Kun miettii tilanteita, joissa nuori voi kokea painetta juoda tulee mieleen ainakin kotibileet, koulun päättäjaiset, syntymäpäivät tai muut nuorille suunnatut tapahtumat, joissa vietetään aikaa kavereiden kanssa.

4 PÄIHTEET

4.1 Alkoholit

Alkoholi kuuluu yleisimpiin nuorten käyttämiin huumausaineisiin (Mielenterveystalo, i.a.-a). Alkoholin käyttö pienissäkin määrin on terveysriski nuorille, sillä alkoholi on hermomyrky. Erityisesti runsas humalahakuinen juominen on iso riski, koska kehittyvät aivot ovat herkeempiä alkoholin aiheuttamille haitoille. Alkoholinkäyttö vaikuttaa negatiivisesti myös opiskeluun, koska se voi muun muassa heikentää työmuistia, avaruudellista hahmotuskykyä ja tarkkaavaisuutta. Päihdeongelmien, mielenterveysongelmien ja ennenaikaisen kuoleman riski lisääntyy, jos alkoholinkäyttö aloitetaan jo alaikäisenä. Mitä varhaisemmalla iällä alkoholinkäyttö aloitetaan, sitä todennäköisempää on, että myös aikuisiällä alkoholinkäyttö on runsaampaa.

Vuoden 2019 ESPAD-tutkimuksen mukaan nuorten raittius on lisääntynyt, mutta humalajuomisen väheneminen on pysähtynyt (THL, 2023). 22 % 15–16-vuotiaista oli juonut itsensä humalaan viimeisen 30 päivän aikana. Aineiston mukaan yhä useampi nuori ei käytä lainkaan alkoholia. Vuonna 1999 raittiiden nuorten osuus oli 9 %, kun taas vuonna 2019 vastaava osuus oli 31 %.

Yhdysvaltain tautikeskus CDC nostaa esiin myös seksuaalisen riskikäyttäytymisen, joka liittyy alaikäisten alkoholin ja muiden päihteiden käyttöön (Centers for Disease Control and Prevention (CDC), i.a.). Tutkimuksen mukaan päihteiden käyttö on yhteydessä alaikäisten seksuaaliseen riskikäyttöön, kuten ylipäättään seksin harrastamiseen, useisiin seksikumppaneihin, suojaamattomaan seksiin ja raskaaksi tulemiseen alle 15-vuotiaana. Alkoholin käyttö lisää tällaisen riskikäyttäytymisen mahdollisuutta, mikä osaltaan altistaa nuoret myös HIV:lle ja sukupuolitaudeille.

Alkoholin käyttöön liittyviä riskejä lisää myös se, että alkoholin hankkiminen on nuorille melko vaivatonta. STT:n artikkelin mukaan (Ehyt, 2023) valtaosa nuorista kokee, että alkoholin hankkiminen on helppoa. Alkoholia saatetaan saada perhepiiristä joko sisarukselta, vanhemmilta tai kotoa varastamalla. Myös sosiaalisella medialla on suuri rooli alkoholin välittämisessä alaikäisille. Sosiaalinen media toimii sekä ostona että myyntipaikkana ja nuorten mukaan sieltä pystyy ostamaan juuri, mitä haluaa ja juuri niin paljon kuin haluaa.

Aivoliiton (2022) mukaan varsinainen riippuvuus alkoholista on nuorilla melko harvinaista, mutta ongelmakäyttö, etenkin humalahakuinen juominen on suomalaisilla nuorilla yhä varsin yleistä. Nuoren juodessa runsaasti ja toistuvasti, aivojen rakenteissa tapahtuu muutoksia, jotka heijastuvat nuoren kognitiivisiin toimintoihin. Tutkimukset osoittavat kuitenkin, että nuoret aivot voivat tervehtyä, jos juominen saadaan kuriin.

4.2 Nikotiinituotteet

Vaikka yhä harvempi nuori tupakoi nykyisin, ensimmäinen päihdekokeilu liittyy usein tupakkaan (Mielenterveystalo, i.a.-b). Tupakkakokeilut käynnistyvät tavallisesti 10–15-vuotiaana. Nuorena tupakointi altistaa nuoret alkoholinkäytölle, ja erityisesti pojilla se voi vaikuttaa haitallisesti pituuskasvuun. Tällöin nuori jää lyhyemmäksi kuin silloin, jos hän olisi ollut tupakoimatta. Tupakointi myös altistaa nuoret monille eri sairauksille, kuten syöville. Myös sähkötupakka ja nuuska sisältävät terveydelle haitallisia aineita. Osa nuorista on siirtynyt perinteisen tupakan käytöstä sähkötupakan pariin, jota kutsutaan myös nimellä "vape". Sähkötupakka on laite, jonka avulla hengitetään höyrystettyä nikotiininestettä, joka voi sisältää myös erilaisia nuorille suunnattuja makuaineita. Sähkötupakan käyttö voi jäädä helposti huomaamatta, sillä siinä ei ole voimakasta tuoksua, ja laitteet voivat näyttää esimerkiksi värikkäiltä tusseilta. Nuuska on myös suosittu tupakkatuote nuorten keskuudessa, lisäksi nuoret käyttävät niin sanottua valkoista nuuskaa eli nikotiiniuuskaa. Vaikka nikotiiniuuska ei sisällä tupakkakasvia, se on silti terveydelle haitallista. Nikotiiniuuskan sisältämä nikotiinimäärä vaihtelee, ja ulkomailta hankittu nuuska voi sisältää huomattavan paljon nikotiinia.

Kaikissa tupakkatuotteissa on vaaransa. Riippumatta siitä, käytetäänkö niitä polttamalla, nuuskaamalla, pureskelemalla tai passiivisesti, niillä on haitallisia vaikutuksia (FressisEdu, i.a.-a). Tupakassa ja tupakansavussa on yli 100 ihmiselle haitallista yhdistettä ja yli 60 syöpää aiheuttavaa ainesosaa. Verenkierron mukana nämä aineet kulkeutuvat kaikkialle elimistöön. Nuorella tupakointi voi myös estää keuhkojen kehittymisen täyteen mittaansa ja heikentää niiden toimintakykyä. Myös nuuska sisältää runsaasti erilaisia kemiallisia yhdisteitä, joista 28 on syöpää aiheuttavia. Nuuska aiheuttaa suun limakalvoille vaurioita, jotka usein kuitenkin paranevat käytön lopettamisen myötä. Pitkään käytettynä nuuska voi kuitenkin aiheuttaa ikenien syöpymistä ja hampaiden kiinnityskudoksen löystymistä, jotka ovat pysyviä vaurioita. Sähkötupakkanesteet ja -höyry sisältävät nekin terveydelle haitallisia aineita,

jotka ovat osittain samoja kuin tupakassakin. Sähkötupakan höyryssä voi olla myös keuhkoille haitallisia pienhiukkasia. Sähkötupakan käytön on myös todettu lisäävän tavallisen tupakan polttamisen aloittamisen riskiä nuorilla.

Vuoden 2019 ESPAD-tutkimuksen mukaan 7 % 9.-luokkalaisista tupakoi päivittäin (THL, 2023). Se on suuri muutos 20 vuotta aiempaan, jolloin neljännes nuorista tupakoi päivittäin. Nuuskankäyttö on pojilla lisääntynyt vuodesta 2007 lähtien, mutta lisääntyminen näyttää tasoittuneen. Sen sijaan tyttöjen nuuskankäyttökokeilut ovat lisääntyneet edelleen. Vuonna 2019 nuuskaa oli joskus käyttänyt 35 % pojista ja 19 % tytöistä.

Nuuskan käyttö tuntuu olevan nuorilla melko yleistä ja nuoret liittyvät nuuskan käyttöön positiivisia mielikuvia (FressisEdu, i.a.-b). Nuuskan käytön koetaan olevan hyväksyttävämää kuin tupakoinnin ja tätä mielikuvaa lisää se, että nuuska ei aiheuta muille haittaa kuten tupakointi. Nuuskaa on myös helpompi käyttää huomaamattomasti niin, etteivät aikuiset välttämättä huomaa, koska nuuskaa ei näe eikä haista niin helposti. Nuoret eivät myöskään tunnista nuuskan haittoja yhtä hyvin kuin esimerkiksi tupakan. Nuorilla voi olla myös virheellisiä käsityksiä nuuskan vaikutuksista ja sen mielletään olevan haitatonta fyysiselle suorituskyvyllä, mikä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Nuuskaa on saatavilla sadoittain eri merkkejä ja makuja. Makuaineet voivat osaltaan saada nuuskan vaikuttamaan vaarattomalta ja houkuttelevalta ja madaltavat aloittamisen kynnystä nuuskan käyttöön. Nuoret kokevat myös nuuskan hankkimisen olevan muiden päihteiden tapaan melko helppoa. Nuuskaa pystyy hankkimaan niin sosiaalisesta mediasta, kavereilta, kuin katukaupastakin.

4.3 Huumausaineet

Kannabis on Suomessa yleisimmin kokeiltu laiton päihde (Päihdelinkki, i.a.). Kannabista käytetään yleensä satunnaisesti ja harvoin, eikä se muodosta merkittävää kansanterveydellistä ongelmaa, mutta alle 20-vuotiailla kannabis on kuitenkin yleisin hoitoon hakeutumiseen johtanut ongelmapäihde. Kannabiksen pitkäaikainen käyttö vaikuttaa heikentävästi kognitiivisiin kykyihin, erityisesti muistiin, huomiokykyyn ja oppimiskykyyn. Yhteys on erittäin selvä etenkin silloin, kun kannabiksen käyttö on aloitettu jo nuorena. Nuorena aloitettu kannabiksen käyttö voi vaikuttaa aivojen rakenteeseen pysyvästi. Nuorten kannabiksen käyttö on yhdistettävissä myös huonoon opiskelumenestykseen, motivaation puutteeseen

ja yleiseen apaattisuuteen. Nuorena aloitettu kannabiksen käyttö lisää myös riskiä sairastua skitsofreniaan ja se altistaa ahdistus- ja masennushäiriöiden kehittymiselle.

Nuorten kannabiksen kokeilumäärät ovat kasvussa. Vuonna 1995 kannabista kokeilleiden 15–16-vuotiaiden poikien osuus oli ESPAD-tutkimuksen mukaan 5 %, kun taas vuonna 2019 osuus oli 13 % (THL, 2023). Saman ikäisistä tytöistä kannabista oli kokeillut vuoden 1995 tutkimuksen mukaan 5 % ja vuonna 2019 vastaava luku oli 9 %. Muiden huumeiden kokeilumäärissä ei ollut tapahtunut merkittäviä muutoksia ja tämänkin tutkimuksen mukaan kannabis on yleisin huume, jota nuoret kokeilevat tai käyttävät.

Muita Suomessa eniten käytettyjä huumeita ovat muun muassa amfetamiini, metamfetamiini, ekstaasi ja kokaiini, jotka ovat kannabiksen tapaan psykostimulantteja (Häkkinen, 2023). Lisäksi käytetään opioideja (esim. buprenorfiini), hallusinogeeniä (esim. LSD), synteettisiä päihteitä (esim. GHB ja GBL) sekä erilaisia hengitettäviä tai impattavia aineita, kuten spraymaali tai puhdistusaineet.

Häkkinen (2023) mukaan psykostimulanttien aiheuttamassa päihtymystilassa henkilö voi olla ylenmääräisen hilpeä, euforinen tai tunnelukossa. Lisäksi hän voi olla tunneherkkä tai yliseurallinen, ahdistunut, äreä tai jännittynyt. Myös fyysisiä oireita ilmenee, kuten sydämen lyöntitiheyden vaihtelua, verenpaineen vaihtelua, silmäterien laajentumista, ruumiinlämmön vaihtelua, pahoinvointia ja oksentelua sekä motorista kiihtyneisyyttä tai hidastumista. Vakavimmillaan vaikutuksena voi olla epileptisiä kouristuksia ja tajunnan tason heikentymistä tai tajunnanmenetystä. Opioidien aiheuttamalle päihtymystilalle on ominaista ensin euforia, myöhemmin ahdistuneisuus, apatia, motorinen kiihtyneisyys tai hidastuminen sekä tarkkaavuuden, arvostelukyvyn ja muistin heikentyminen. Opioidien vaikutuksen alla silmäterät ovat supistuneet, hyvin vakavassa myrkytystilassa laajentuneet ja puhe voi olla sekavaa. Vakavan ja hengenvaarallisen myrkytyksen ollessa kyseessä tajunnan taso heikentyy, hengitys ja sydän lamaantuvat ja lopulta pysähtyvät. Hallusinogeenipäihtymys aiheuttaa pelokkuutta ja ahdistuneisuutta, erilaisia harhoja, arvostelukyvyn heikentymistä ja vainoharhaista pelkoa. Myrkytystila aiheuttaa hikoilua ja vapinaa, näön tarkkuuden hämärtymistä, silmäterien laajentumista, lihaskoordinaation heikkenemistä ja pulssin kiihtymistä. Hengitettävät ja impattavat aineet aiheuttavat tyypillisesti aggressiivisuutta ja riitaisuutta, heikentynyttä arvostelu- ja tarkkaavaisuuskykyä sekä apatiaa. Muita inhalanttien aiheuttamia oireita voivat olla huimaus, lihasten heikentynyt koordinaatio, silmäterien

sivuttainen liike, vapina, puheen sekavuus, lihasheikkous ja hidastuneisuus. Vakavassa myrkytystilassa tajunnan taso voi heikentyä aina koomaan asti.

Päihteiden ja huumeiden käytöllä voi siis olla vakavia ja kauaskantoisia vaikutuksia nuoren elämään. Ylen artikkelin mukaan (Kaipainen, 2023) huumausaineet ovat arkipäiväistyneet ja nuorten suhtautuminen huumeisiin on sallivampaa kuin ennen. Artikkelissa haastatellun THL:n erikoistutkijan mukaan suhtautuminen etenkin kannabikseen on muuttunut vapaa-
mielisemmäksi, eivätkä nuoret usko sen olevan niin vaarallista ja sen käyttöön liittyvän niin suuria riskejä kuin ennen. Muutos saattaa johtua osittain siitä, että kannabiksen laillistaminen on ollut julkisessa keskustelussa esillä. Samaan aikaan nuoria kuitenkin myös huolestuttaa se, miten helposti huumeita on saatavilla esimerkiksi sosiaalisen median kautta.

5 PÄIHTEET YHTEISKUNNASSAMME

5.1 Päihdepolitiikka

Päihdepolitiikka tarkoittaa sallittuja ja kiellettyjä päihteitä koskevia toimia ja päätöksentekoa (Nuotio ym., 2023, s. 10). Päihdepolitiikkaan sisältyy alkoholipolitiikka, kuten päätöksenteko alkoholin markkinointia ja myyntiä koskevasta säätelystä, tupakka- ja nikotiinipolitiikka sekä huumeusainepolitiikka, eli kiellettyjen päihteiden kontrolli. Huumeusainepolitiikan tiimoilta esillä on kaksi johtavaa teemaa, rikosoikeudellinen kontrolli sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimenpiteet. Näistä kahdesta rikosoikeudellinen kontrolli on keskeisessä osassa. Huumeusainepolitiikan tärkein päämäärä, niin meillä kuin muuallakin maailmalla, on järjestäytyneen huumerikollisuuden vastustaminen. Käyttäjien näkökulmasta kehityksen suunta on kohti hyvinvointivaltiollisen tuen vahvistamista ja rikosoikeudellisen kontrollin vähentämistä. Alkoholipolitiikan suhteen taas on huomioitu tuottajia ja kaupan edustajia, jolloin ongelmakäyttö on päässyt paikoin unohtumaan. Päihdepolitiikkaan liittyvät kysymykset ovat vaikeita, eikä selkeää kokonaiskuvaa ole helppo muodostaa.

Alkoholipolitiikka pitää sisällään julkisen vallan sääntelytoimet, joilla pyritään ehkäisemään alkoholin aiheuttamia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittavaikutuksia (Hiilamo, 2023, s. 280). Ehyt ry:n blogin (Tittanen, 2023) mukaan alkoholipolitiikka kaipaa selkeitä tavoitteita, eli hyvässä alkoholipolitiikassa pitäisi olla kyse pidemmän tähtäimen tavoitelluista asioista eikä pelkästään yksittäisistä päätöksistä. Ehyt ry:n teettämän selvityksen mukaan suomalaisille tärkein alkoholipolitiikan tavoite on lasten ja nuorten suojeleminen alkoholin haitoilta alkoholin myynnin laajentamisen sijaan. Miltei yhtä tärkeitä tavoitteita ovat myös palveluiden ja hoidon tarjoaminen alkoholiongelmaisille sekä alkoholihaittojen ja ongelmien vähentäminen paljon juovien osalta. Selvityksen mukaan nuorissa saattaa piillä paremman alkoholipolitiikan tulevaisuus. Nuoret pitävät alkoholista aiheutuvia haittoja merkittävämpinä kuin vanhemmat ikäluokat. Nuoret puhuvat alkoholin käytöstä ja sen aiheuttamista ongelmista enemmän sekä enemmistö nuorista on myös sitä mieltä, että niin alkoholin kulutus kuin siitä koituvat haitat lisääntyvät, jos alkoholia saisi myydä nykyistä vapaammin.

Oma vaikutuksensa alkoholipolitiikkaan on myös alkoholiteollisuudella. Hiilamon (2023, s. 283) mukaan alkoholiteollisuus on saanut aiempaa suuremman roolin suomalaisen

alkoholipolitiikan vaikuttajana. Alkoholipolitiikan keskiössä on alkoholin erityisyyden tunnustaminen kuluttajatuotteena (Hiilamo, 2023, s. 284–285). Alkoholia käytetään sen mielihyvää tuottavan vaikutuksen ja huumaavuuden vuoksi ja samaan aikaan se aiheuttaa välittömiä terveyshaittoja sekä välillisiä haittoja niin käyttäjälle itselleen kuin yhteiskunnallekin. Alkoholi on lisäksi suuri liiketoiminnan alue, joka tuo tuloja sekä yksityisille että julkisillekin tahoille. Suomessa Alko on vähittäismyyntimonopoli, joka tulouttaa valtiolle vuositasolla n. 900 miljoonaa euroa. Tämä on myös osaltaan alkoholipolitiikan erityispiirre Suomessa. Alkoholipolitiikan voidaan siis sanoa olevan tasapainottelua alkoholin aiheuttamien haittojen, nautinnon ja tulojen välillä.

Myös tupakan myynnistä aiheutuu valtiolle verotuloja (Suomen ASH, i.a.). 1960-luvulle asti Suomen virallinen tupakkapolitiikka keskittyi siihen, että valtio saisi verotuloja lisää ja että tupakan valmistamisen ja myynnin tulisi olla kannattavaa. Tästä seurasi se, että tupakan myynti kasvoi. Tupakan terveyshaittojen tullessa tunnetummaksi, eduskunta vaati, että haitatkin on otettava huomioon. Tästä seurasi tupakkalaki, joka hyväksyttiin eduskunnassa vuonna 1976. Sen jälkeen, kun tupakkalaki tuli voimaan on tupakointi Suomessa vähentynyt.

Tupakka- ja nikotiinipolitiikan ohjaus ja kehitys on sekin Sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla (Sosiaali- ja terveysministeriö, (THL), 2023). Poliitiikan tarkoituksena on ehkäistä tupakkatuotteiden ja muiden nikotiinituotteiden käytön aloittamista ja riippuvuuden aiheuttamista, edistää tupakka- ja nikotiinituotteiden käytön lopettamista ja suojella väestöä altistumasta tupakka- ja nikotiinituotteiden savulle. Tupakka- ja nikotiinipolitiikan keskiössä on tupakkalaki, jossa säädetään mm. maahantuontirajoituksista, markkinointi- ja esilläpitörajoituksista, tupakointikielloista ja -rajoituksista, tuotteita koskevista vaatimuksista ja ilmoituksista, vähittäismyyntipakkauksista sekä ohjauksesta, valvonnasta ja seuraamuksista. Lainsäädäntö koskee niin tupakkatuotteita kuin tupakointivälineitä, tupakkajäljitelmiä, tupakan vastikkeita, sähkösavukkeita ja nikotiininesteitäkin. Tupakkalain tavoitteena on se, että tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttö loppuu Suomessa vuoteen 2030 mennessä.

Ylen artikkelin (Koivisto & Orjala, 2022) mukaan puolueiden nuorisojärjestöt haluavat isoja muutoksia Suomen päihdepolitiikkaan ja enemmistö nuorisojärjestöistä vaatii, että painopiste päihdepolitiikassa siirrettäisiin käyttäjien rankaisemisesta käyttäjien hoitoon. Suurin osa nuorisojärjestöistä kannattaa myös kannabiksen käytön dekriminialisointia. Nuorisojärjestöjen ajamat asiat ovat yhteneväisessä linjassa THL:n asiantuntijoiden kanssa, jotka

ovat esittäneet huumeiden käytön rangaistavuudesta luopumista ja huumeiden käyttöhuoneiden kokeilua.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL, 2020) mukaan huumeongelma voidaan ratkaista tehokkaimmin sosiaali- ja terveydenhuollon toimin. THL kertoo, että tiukoista rajoitustoimista huolimatta huumeiden käyttö on maailmalla lisääntynyt jo vuosikymmeniä. Näin on tapahtunut myös Suomessa ja tämän myötä ovat lisääntyneet myös huumeiden aiheuttamat haitat ja huumekuolemat. Lisäksi tutkimukset osoittavat, että perinteinen rikoslainsäädäntöön perustuva huumepolitiikka pahentaa sosiaalista eriarvoisuutta sekä sosiaalisia kustannuksia ja kansanterveysongelmia. Samasta näkökulmasta kirjoittaa myös Pekka Hakkarainen (2023, s. 22–23). Hakkaraisen mukaan se, että nykypolitiikan mukaan huumeiden käyttäjää kohdellaan rikollisena ja lainrikkojana, on tekijä, joka vaikeuttaa, hidastaa ja jopa estää niin palveluihin hakeutumista kuin niihin pääsyäkin. Palveluja voidaan vältellä syrjinnän ja seuraamusten pelosta, palveluihin pyrkivää henkilöä voidaan odotuttaa pitkiä aikoja, häntä voidaan hyppyyttää eri paikoissa ja palveluihin pääsulle saatetaan asettaa epärealistisia ehtoja. Rikollisuuden leiman takia on myös korkea kynnyks ottaa huumeiden käyttö puheeksi esimerkiksi kouluterveydenhuollossa tai sosiaalihuollon palveluissa.

Kaikki eivät kuitenkaan kannata sallivampaa suhtautumista huumausaineisiin ja niihin liittyviin ilmiöihin. MTV:n artikkelissa (Nykänen, 2021) kerrotaan, että poliisihallitus ei kannata kannabiksen dekriminialisointia, sillä se voi lisätä kannabiksen käyttöä. Poliisihallitus ei myöskään jaa THL:n näkemystä siitä, että käyttörangaistuksista luopuminen ei lisäisi huumeiden käyttöä, sillä poliisin toimiessa häiriötehtävien parissa ympäri vuorokauden, ovat huumausaineet ja erityisesti kannabis nytkin näkyvästi mukana tapauksissa. Poliisihallituksen mukaan laillistaminen ei myöskään poistaisi järjestäytyneen rikollisuuden mukanaoloa.

Huumeiden käyttöhuoneet eivät myöskään herätä kaikissa positiivisia ajatuksia. Ylen artikkelissa (Rautanen, 2022) entinen narkomaani Matti kertoo ajatuksiaan asiasta. Matti tyrmää ajatuksen, eikä näe mitään syytä sille, miksi pitäisi olla paikkoja, joissa rikos sallitaan. Matin mukaan käyttöhuoneet saattaisivat olla vain kohtaamispaikkoja, joissa etsittäisiin uusia käyttäjiä ja välittäjiä. Matin toivomus onkin, että käyttöhuoneiden sijaan rahaa käytettäisiin hoitopaikkojen perustamiseen ja hoitolaitoksiin, jotta käyttäjät saisivat apua mahdollisimman nopeasti sitä halutessaan.

5.2 Suomalainen päihdekulttuuri

Kansainvälisesti vertailtuna suomalaisten alkoholinkulutus on pohjoismaiden kärjessä ja Eurooppaan verrattuna keskitasoa (Karlsson, 2018, s. 24–25). Suomi erottuu muista Euroopan maista sillä, miten paljon täällä kulutetaan alkoholia kerralla ja kuinka usein. Esimerkiksi verrattuna joihinkin perinteisiin viinimaihin, on suomalaisten alkoholin kulutus harvemmin tapahtuvaa, mutta alkoholia kulutetaan enemmän juomiskertaa kohden. Alkoholinkulutus on 3,5-kertaistunut Suomessa 1960-luvun alusta lähtien ollen huipussaan vuosina 2005 ja 2007, jolloin alkoholia kului 12,7 litraa 15 vuotta täyttäneelle kohti. Tämän huipun jälkeen kulutus on lähtenyt laskuun ollen 10,8 litraa 15 vuotta täyttäneelle kohti vuonna 2016. Vuodesta 2016 eteenpäin on alkoholinkulutus säännöllinen käyttö edelleen vähentynyt. Vuonna 2016 alkoholia käytti viikoittain miehistä 52 % ja naisista 29 %, kun taas vuonna 2023 vastaavat luvut olivat 48 % ja 22 % (THL, 2023).

Tupakointi näyttää viimeisen 20 vuoden aikana vähentyneen aikuisväestön parissa (THL, 2023). Noin 11 % suomalaisista 20–64-vuotiaista tupakoi päivittäin vuonna 2022, naisista 11 % ja miehistä 12 %. Nuorten osalta päivittäinen tupakointi on vähentynyt, vuonna 2023 päivittäin tupakoi 5 % 14–20-vuotiaista nuorista. Sähkösavukkeiden käyttö näyttää olevan aikuisväestön parissa melko vähäistä. 3 % 20–64-vuotiaista miehistä ja 2 % naisista käytti sähkösavukkeita päivittäin vuonna 2023. Nuorilla sen sijaan sähkösavukkeiden käyttö on kasvanut. Vuonna 2023 sähkösavukkeita käytti päivittäin 6 % 14–20-vuotiaista.

Huumeiden käyttö Suomessa koki huomattavan muutoksen 1990-luvulla huumeiden käytön lähtiessä huomattavaan kasvuun (Päihdelinkki.fi, 2024). Tällöin nuorten juhlimiskulttuuriin saapui uusia aineita, kuten ekstaasi ja gamma ja kannabiksen käyttö kaksinkertaistui. Huumeiden käytössä näkyi tasaantumista 2000-luvun alussa, mutta sen jälkeen kehitys on kääntynyt taas kasvuun johtaen siihen, että huumeiden ja etenkin kannabiksen kokeilusta ja käytöstä on tullut yleisempää. Vuonna 2022 toteutetun kyselytutkimuksen mukaan 29 % 15–69-vuotiaista suomalaisista on kokeillut jotain huumetta kerran elämässään. Miehet käyttävät huumeita jonkin verran yleisemmin kuin naiset. Koko väestön tasolla 37 % miehistä ja 21 % naisista kertoi kokeilleensa jotain huumetta elämänsä aikana.

6 PÄIHDEKASVATUS

6.1 Ehkäisevä päihdetyö

Ehkäisevän päihdetyön järjestämisen laissa (523/2015) 4 §:ssä säädetään, että Suomessa ehkäisevää päihdetyötä johtaa sosiaali- ja terveysministeriö ja sitä ohjaa ja kehittää Terveyden ja hyvinvoinnin laitos yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Lain (523/2015) mukaan ehkäisevä päihdetyö on toimintaa, jolla vähennetään päihteiden käyttöä sekä päihteiden käytöstä aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön on perustuttava päihteiden käytön ja siitä aiheutuvien haittojen seurantaan ja käytävissä olevaan tieteelliseen näyttöön sekä hyviin käytäntöihin. Ehkäisevässä päihdetyössä täytyy huomioida aikuisten päihteidenkäytön vaikutukset lapsiin ja nuoriin, mutta myös lasten ja nuorten oma päihteidenkäyttö.

Ehkäisevä päihdetyö on alkoholin, huumausaineiden, tupakan ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyä, ja se on osa hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä. (THL 2020) Haittojen ehkäisy ja vähentäminen ulottuu päihteiden käyttäjiin, heidän läheisiinsä ja myös yhteiskuntaan. Ehkäisevällä päihdetyöllä pyritään vaikuttamaan päihteiden käyttöön, vaikuttamalla päihteiden kysyntään ja saatavuuteen. Työn on aina perustuttava tutkittuun tietoon ja tieteelliseen näyttöön, ja käytännön toimintaan on olemassa monia hyväksi havaittuja toimintamalleja ja menetelmiä. Ehkäisevä päihdetyö palvelee koko väestöä. Päihdetyön kentälle kuuluu ehkäisevän päihdetyön lisäksi korjaava päihdetyö (Normann ym., 2015, s. 7). Ehkäisevän päihdetyön tehtävänä on edistää hyvinvointia ja ehkäistä haittojen syntymistä varhaisessa vaiheessa. Korjaavan työn tarkoituksena taas on hoitaa päihteistä aiheutuneita haittoja.

EHYT ry:n (2023) mukaan päihdekasvatus on päihteiden käyttöön liittyvää kasvatustyötä, jota tehdään varhaiskasvatuksessa, kouluissa, oppilaitoksissa, sosiaali- ja terveystalveissa ja nuorisotyössä. Päihdekasvatuksen päämääränä on väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Perusajatuksena on se, että lapsia ja nuoria suojellaan päihteiden käytön haitoilta. Päihdekasvatuksen vaikuttavuus perustuu tutkittuun tietoon siitä, millä menetelmillä lapsia ja nuoria on mahdollista suojella näiltä päihteiden käytön haitoilta ja ongelmakäytöltä.

6.2 Päihdekasvatuksen menetelmät

THL:n (2023) mukaan hyvä päihdekasvatus perustuu vuorovaikutukseen ja jatkuvuuteen sekä toimintaan, jossa nuoret itse ovat aktiivisessa roolissa. Päihdekasvatuksen täytyy olla säännöllisesti saatavilla lapsen ja nuoren eri ikäkausilla. Sitä tulisi tarjota eri tahoilta, kuten koulusta, nuorisotoiminnasta, kodeista ja harrastuksista käsin.

Päihdekasvatuksessa täytyy olla hienovarainen, sillä lapsilla ja nuorilla voi olla hyvin henkilökohtaisia kokemuksia päihde-, tupakka- ja nikotiini- ja rahapelihaitoista esimerkiksi oman perheen kautta (THL, 2023). Päihdekasvatusta antavan on huomioitava, millaisen kuvan luo puheillaan esimerkiksi päihde- tai rahapeliongelmia kokevista henkilöistä. Päihdekasvatuksen tarkoituksena on purkaa käsityksiä lähipiirissä nähdyn tai koetun päihteidenkäytön tai rahapelelaamisen normaaliudesta ja lisätä ymmärrystä niihin liittyvistä haitoista. Päihdekasvatusta voidaan tehdä yksilö- tai ryhmämuotoisena. Päihdekasvatusta voidaan kohdentaa myös sellaiselle joukolle, jossa mielenterveyteen tai päihteisiin liittyvän riskin on huomattu kohonneen. Tällaiseen kohdennettuun päihdekasvatukseen täytyy olla moniammatillisesti tarkkaan laadittu suunnitelma, jotta voidaan välttää kielteisen vertaisoppimisen tai stigman vahvistamisen uhat.

Ehkäisevässä päihdekasvatuksessa nuorten parissa käytetään monia vaihtelevia menetelmiä, kuten kampanjoita, kilpailuita, elämyksellisyyttä, teemaviikkoja, vertaisvalistusta (Normann ym., 2015, s. 17–18). Menetelmien käyttö voi tuoda päihdekasvatukseen uusia näkökulmia ja uutta virtaa. Menetelmien avulla saadaan herätettyä nuorten mielenkiinto aiheeseen. Päihdekasvatusta voi tehdä menestyksekkäästi myös ilman menetelmiä, sillä menetelmät eivät ole pääroolissa vaan se, mitä niillä tavoitellaan ja saadaan aikaan. Päihdekasvatuksen menetelmiä valittaessa on tärkeää pohtia työn tekemisen tasoa ja tavoitteita sekä huomioida kohderyhmän erityistarpeet. Lisäksi on huomioitava ammattilaisen osaaminen liittyen valittavien menetelmien käyttöön. Yksi tärkein asia menetelmiä valittaessa on pohtia, miten nuoret niistä innostuvat ja kokevatko nuoret menetelmät ”omikseen”.

Useat ehkäisevän päihdetyön menetelmät, sisällöt ja mallit kohdistuvat nuoren kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseen (Normann ym., 2015, s. 7–8). Kun painotus on vahvasti sosiaalisessa vahvistamisessa, menetelmät tukevat päihteettömien elämäntapojen lisäksi muitakin teemoja, kuten mielen hyvinvointia, rikollisuuden ja väkivallan ehkäisyä sekä seksuaali- ja yhdenvertaisuuskasvatusta. Nuoria koskettaviin teemoihin ja asioihin voidaan vaikuttaa

samoilla keinoilla eli vuorovaikutuksella, läsnäololla sekä vahvistamalla nuoren minäkäsitystä ja elämänhallintaa.

Puheeksi otto ja mini-interventio on yksi tehokkain toimenpide päihteiden käytön ja ongelmallisen rahapelaamisen haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi (THL, i.a.). Parhaimmassa tapauksessa puheeksi otto ja mini-interventio antavat työntekijälle ja asiakkaalle mahdollisuuden pysähtyä asiakkaan yksilöllisen tilanteen äärelle ja keskustella yhdessä asiakkaalle parhaiten soveltuvista tukimuodoista.

6.3 Nuorisolle kohdennettu päihdekasvatus

Päihteet ja niihin liittyvät kysymykset puhuttelevat ihmisiä läpi koko elämän, minkä vuoksi onkin selvää, että ehkäisevälle päihdetyölle on tarvetta kaikissa ikäryhmissä (Normann ym., 2015, s. 7). Joka tapauksessa nuoruus on ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta varsin otollinen elämänvaihe. Nuorisoalan päihdetyö eroaa tietyiltä osin yleisestä ehkäisevästä päihdetyöstä. Erottavia asioita ovat kasvatuksellisen otteen korostuminen, sosiaalisen vahvistamisen roolin painottaminen, mahdollisuus vaikuttaa päihdeasenteisiin varhaisessa vaiheessa, nuorten kohtaaminen suurissa määrin ja monilla eri alustoilla ja tapaamispaikoilla sekä lainsäädännön rajoituksen koskien alaikäisten päihteiden käyttöä.

Kun halutaan tehdä nuorisolle kohdennettua päihdetyötä, on selvää, että täytyy tietää, missä nuoret aikaansa viettävät. Koulun jälkeen nuoret viettävät vapaa-aikaansa muun muassa kaupungilla, kavereilla, nuorisotiloilla, harrastuksissa, puistossa ja tietenkin myös verkossa sosiaalisen median kanavissa. Monet ehkäisevän päihdetyön toimijat tekevätkin sisältöä eri sosiaalisen median kanaviin tavoittaakseen nuoret paremmin. Laadukasta päihdekasvatussisältöä on saatavilla muun muassa Fressis-sivuston, Nuortenlinkin ja EHYT ry:n kanavista. Sosiaalisen median kanavia ja muita verkkoympäristöjä, joissa nuoret viettävät aikaa, on todella paljon. Lisäksi sisältöä niissä on valtavasti, joten nuorten tavoittaminen ei siellä välttämättä aina onnistu halutulla tavalla. Sen vuoksi päihdekasvatusta täytyy tehdä myös perinteisesti koostamistyylinä.

Laadukkaan ehkäisevän päihdetyön täytyy sisältää osallisuuden elementtejä (Tapio, 2014, s. 125–126). Nuori ei ole ainoastaan toiminnan kohde, vaan hän on aktiivinen toimija, jolla on

asiantuntemusta, tietoa ja kokemusta oman elämänpiiriinsä kuuluvista asioista kuten päih-teistä. Mahdollisimman dialogisesti nuoren asiantuntemusta ja näkemyksiä kunnioittaen to-teutettu päihdekasvatus on eettistä ja laadukasta. Päämäärä on, että päihdekasvatustilanne olisi uutta todellisuutta rakentava prosessi, jonka seurauksena molemmille osapuolille syntyy uusi ymmärrys tilanteesta ja muutoksen mahdollisuuksista. Nuoriin kohdistuvassa päihde-työssä on tärkeää, että päihdekasvattajat ovat aidosti kiinnostuneita nuorten maailmasta ja omaavat kyvyn argumentoida päihdeettömyyden puolesta siten, etteivät kuitenkaan syyllistä nuoria sekä omaavat rohkeutta tukea nuorten toimijuutta heidän rinnalla kulkijoinaan.

Nuoria voi auttaa purkamaan heidän käsityksiään päihneiden käytön normaaliudesta, kun heille annetaan tietoa siitä, kuinka moni heidän omasta ikäryhmästään todellisuudessa käyt-tää päihkeitä (EHYT, i.a.) Pääsääntöisesti nuoret arvioivat päihneiden käytön olevan yleisem-pää omassa ikäryhmässään, kuin mitä se todellisuudessa onkaan.

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on määrällinen tutkimus ja se kohdistuu Nurmon yläasteen oppilaiden rajattuun kohderyhmään jokaisesta ikäluokasta. Kyselyyn vastasi kaksi ryhmää 7.-luokkalaisista, kaksi ryhmää 8.-luokkalaisista sekä kaksi ryhmää 9.-luokkalaisista. Aineistonkeruun menetelmänä käytetään Webropol-kyselyä, jossa on sekä monivalintakysymyksiä ja muutama avoin kysymys sekä nuorten näkemyksiä.

7.1 Määrällinen tutkimus

Määrällinen tutkimus on menetelmä, jolla saa yleiskuvan mitattavien asioiden välisistä suhteista ja eroista (Vilkka, 2007, s. 13–14). Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon ja miten usein. Määrällinen tutkimusmenetelmä käsittelee tutkittavia asioita ja niiden ominaisuuksia numeroiden avulla.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvantitatiivinen tutkimus. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus pyrkii yleensä vastaamaan tutkimuskysymyksiin tai päättämään lopputuloksia suuremmilla otannoilla, jotka edustavat laajempaa väestöä tai ilmiötä (SurveyMonkey, i.a.-b). Tämä antaa tutkijoille mahdollisuuden tehdä jäsenneltyjä ja tilastollisia päätelmiä sekä yleistyksiä tutkimusaiheestaan. Määrällisen tutkimuksen vahvuuksia ovat sen objektiivisuus, luotettavuus ja mahdollisuus yleistää tuloksia suuremmalle joukolle sekä sen toistettavuus. Tutkittavan joukon tulee kuitenkin olla riittävän suuri, jotta tulokset ovat luotettavia. Sen heikkouksiin kuuluu, että siinä saattaa jäädä yksityiskohtaisempi ymmärrys vastauksista saamatta, eli määrällinen tutkimus keskittyy isompiin joukkoihin ja numeeriseen dataan yksityiskohtien sijaan. Tämän vuoksi kyselyssämme oli myös joitakin avoimia kysymyksiä, jotta saamme aiheesta myös yksityiskohtaisempaa tietoa.

Määrällisessä tutkimuksessa yhden muuttujan tuloksia kuvataan numeerisesti tunnusluvuilla (Vilkka 2007, s. 133). Tällaisia tunnuslukuja ovat keskiarvo, mediaani, moodi, vaihteluväli ja hajonta. Näiden avulla voidaan hahmottaa muuttujan keskimääräistä arvoa, sen vaihtelua ja poikkeavuuksia normaalista jakaumasta. Kahden muuttujan suhdetta tarkastellaan käyttämällä joko ristiintaulukointia tai korrelaatiokertoimia. Ristiintaulukointi auttaa ymmärtämään kahden muuttujan välisiä yhteyksiä, kun taas korrelaatiokertoimet kuvaavat näiden muuttujien välistä riippuvuutta. Hypoteesin testauksessa pyritään arvioimaan, kuinka paljon muuttujan arvot eroavat kontrolliotoksen arvoista, satunnaisesta vaihtelusta tai normaalijakaumasta.

7.2 Yhteistyötaho

Yhteistyötaho opinnäytetyön tutkimuksen teossa on Nurmon yläaste. Tutkimuksen teosta ja toteutuksesta vastasivat opinnäytetyön tekijät. Tutkimus toteutettiin oppituntien aikana sähköisenä kyselynä. Tutkimusluvut oppilaiden huoltajilta hankittiin Wilma-sovelluksen kautta. Tutkimus teetettiin oppilaille, joiden huoltajat antoivat siihen suostumuksen. Tutkimuksemme avulla Nurmon yläasteen henkilökunta saa uutta tietoa, jonka myötä he voivat kehittää päihdekasvatuksen menetelmiään nuoria puhuttelevammiksi.

7.3 Aineiston keruu ja analysointi

Kyselylomake on yleisimmin käytetty aineiston keräämisen tapa määrällisessä tutkimusmenetelmässä (Vilkka, 2021, s. 76). Sitä voidaan käyttää myös silloin, jos tutkimuksessa käsitellään arkaluontoisia aiheita. Kyselylomakkeen etu on, että vastaaja voi jäädä anonyymiksi. Tämän aineistonkeruu menetelmän tyypillisin haitta on se, että vastausprosentti jää alhaiseksi.

Kyselylomakkeeseen laadittiin avoimia ja monivalintakysymyksiä. Kyselyn onnistumisen edellytyksenä on, että tutkija osaa ottaa kattavasti huomioon vastaajien halun, ajan ja taidot vastata kyselyyn. (Tekijäryhmä, 2021) Kyselyn alussa kysyttiin vastaajien perustietoja, kuten sukupuolta ja luokka-astetta. Seuraavaksi kysyimme nuorten päihteiden käytöstä ja suhtautumisesta niihin. Lopussa esitimme kysymyksiä päihdekasvatuksesta. Kyselyssä oli myös avoimia kysymyksiä yksityiskohtaisemman tiedon saamiseksi. Halusimme kuitenkin rajoittaa avointen kysymysten määrää, jotta kyselystä ei tule liian pitkä sekä nuorten mielenkiinto aiheita kohtaan pysyy yllä, jonka myötä he ovat halukkaita vastaamaan jokaiseen kysymykseen. Tutkimukseen osallistuneet nuoret vastasivat kyselyyn oppituntien aikana. Vilkan (2021 s. 88) mukaan kyselylomake tulee aina testata ennen varsinaista toteutusta. Testasimme kyselylomakettamme luokkakavereillamme ja pyysimme heiltä palautetta siitä.

Tutkimusaineiston analysointi on järjestelmällistä ja kohdistuu asioihin, joita tutkimussuunnitelmassa on haluttu tutkia (Vilkka 2021, s. 77.). Vilkan (2007, s. 135) mukaan määrällisiä tuloksia voidaan esittää taulukoina, kuvioina, tunnuslukuina ja tekstinä. Taulukot soveltuvat parhaiten esitystavaksi, kun esitettävää numerotietoa on paljon ja se halutaan esittää tarkasti yksityiskohdat huomioiden. Opinnäytetyössämme tuloksia esitetään kuvioina ja tekstinä ja saamamme tuloksia aiomme verrata myös kouluterveyskyselyn ja ESPAD-tutkimusten tuloksiin. Määrällisessä tutkimuksessa pyritään esittämään aina tutkimuksen oleelliset tulokset.

(Vilkka, 2007, s. 148). Käytimme kyselymme tuloksien vertailussa ristiintaulukointia, jossa muuttujina käytimme sukupuolta ja luokka-astetta.

7.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (2019) mukaan Suomessa opinnäytetyönä tehtävien tutkimusten on noudatettava ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen yleisiä eettisiä periaatteita. Yleinen periaate on, että tutkijan tulee kunnioittaa tutkittavien henkilöiden ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta, joita ovat muun muassa oikeus elämään ja henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Tutkijan tulee toteuttaa tutkimuksensa niin, ettei siitä aiheudu tutkittavana oleville ihmisille tai yhteisöille merkittäviä riskejä, vahinkoja tai haittoja.

Tutkimus suoritettiin anonymina Webropol-kyselynä, näin toimittaessa oppilaiden nimet ja yhteystiedot eivät tule tutkimuksen tekijöiden tai kenenkään muunkaan tietoon. Tutkimuksen aineistoja säilytettiin tietoturvallisesti, niin että aineistot eivät ole muiden kuin tutkimuksen tekijöiden nähtävillä eikä niitä luovutettu muille osapuolille. Valmis opinnäytetyö toimitetaan Nurmon yläasteen henkilökunnalle sekä opinnäytetyö julkaistaan Theseus -sivustolle, jossa se on kenen tahansa luettavissa. Tästä tiedotettiin tutkimukseen osallistuvia ja heidän huoltajiaan jo tutkimuslupaa haettaessa.

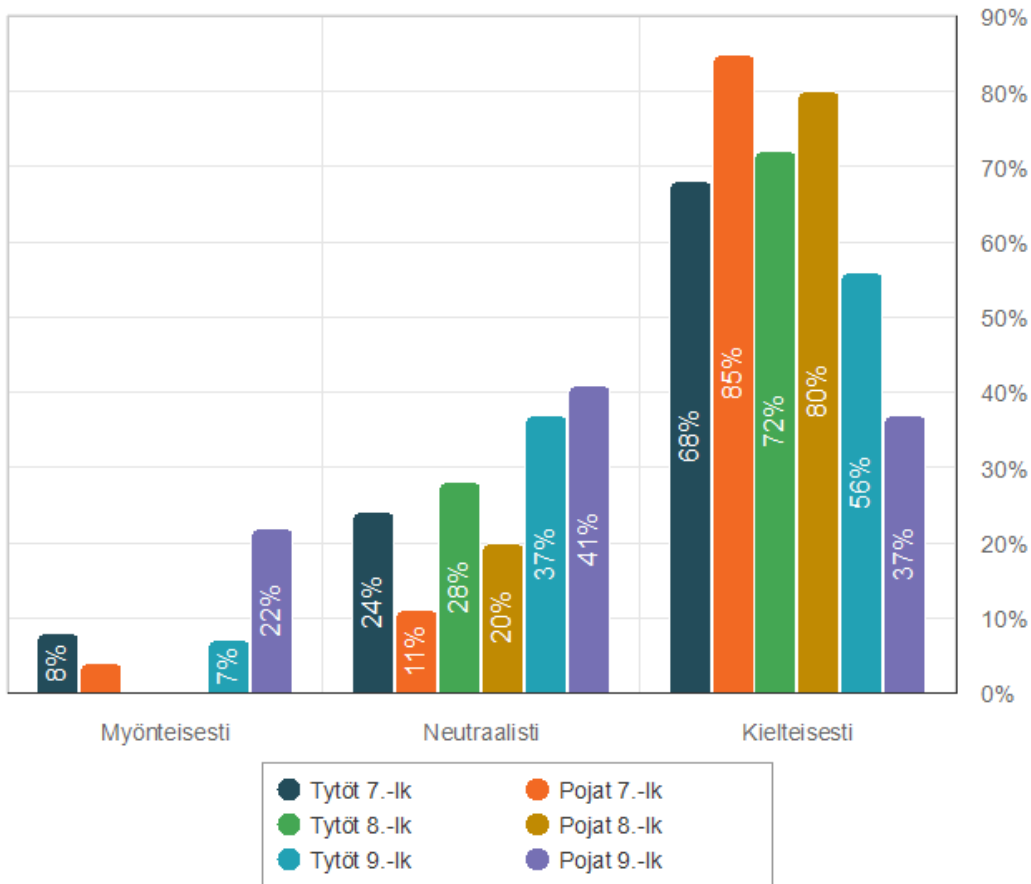
Vilkan (2007, s. 164.) mukaan hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu se, että tutkittavat yksilöt, ryhmät ja sijainnit säilyvät tunnistamattomina. Määrällisissä tutkimuksissa ei tutkimustuloksia kirjata yksilöittäin, joten riskiä yksilön tunnistamiseen ei ole. Eettisyyden näkökulmasta tärkeämpi asia on tapa, jolla kirjoitetaan. Tästä syystä tutkijan on kiinnitettävä huomiota tulosten kirjoittamisessa siihen, että käytetyt ilmaisut eivät ole tutkimuskohteita loukkaavia, epäkunnioittavia tai etteivät ne millään tavalla leimaa tutkittavaa ryhmää. Eettinen suhtautuminen tutkimuseemme osallistuvia nuoria kohtaan näkyy siten, että tutkimukseen osallistuvia ei arvioida tai moralisoida heidän vastaustensa perusteella. Aiheeseen suhtaudutaan neutraalisti. Lisäksi nuoren omaa päätöstä kunnioitetaan, mikäli hän ei halua vastata johonkin tutkimuksessa esitettyyn kysymykseen tai kyselyyn ylipäätään.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselyyn osallistui oppilaita Nurmon yläasteen jokaiselta luokka-asteelta. Tarkastellessa kyselyn vastaajia tarkemmin, huomattiin, että kyselyn vastaamisen oli aloittanut 161 henkilöä. Vastaajista 152 oppilasta teki kyselyn loppuun asti. Vastaajista 46,05 % oli tyttöjä, 48,03 % poikia ja loppu 5,92 % koostui muunsukupuolisista sekä heistä, jotka eivät halunneet sukupuoltaan kertoa. Vastaajista 51 oli 7.-luokkalaisia, 38 8.-luokkalaisia ja 54 9.-luokkalaisia. Muunsukupuoliset ja he, jotka eivät halunneet sukupuoltaan kertoa jätettiin analysoinnista pois, koska heitä oli niin vähäinen määrä. Näin kuvioista saatiin selkeämpiä ja helpommin luettavia.

8.1 Oppilaiden suhtautuminen päihteisiin

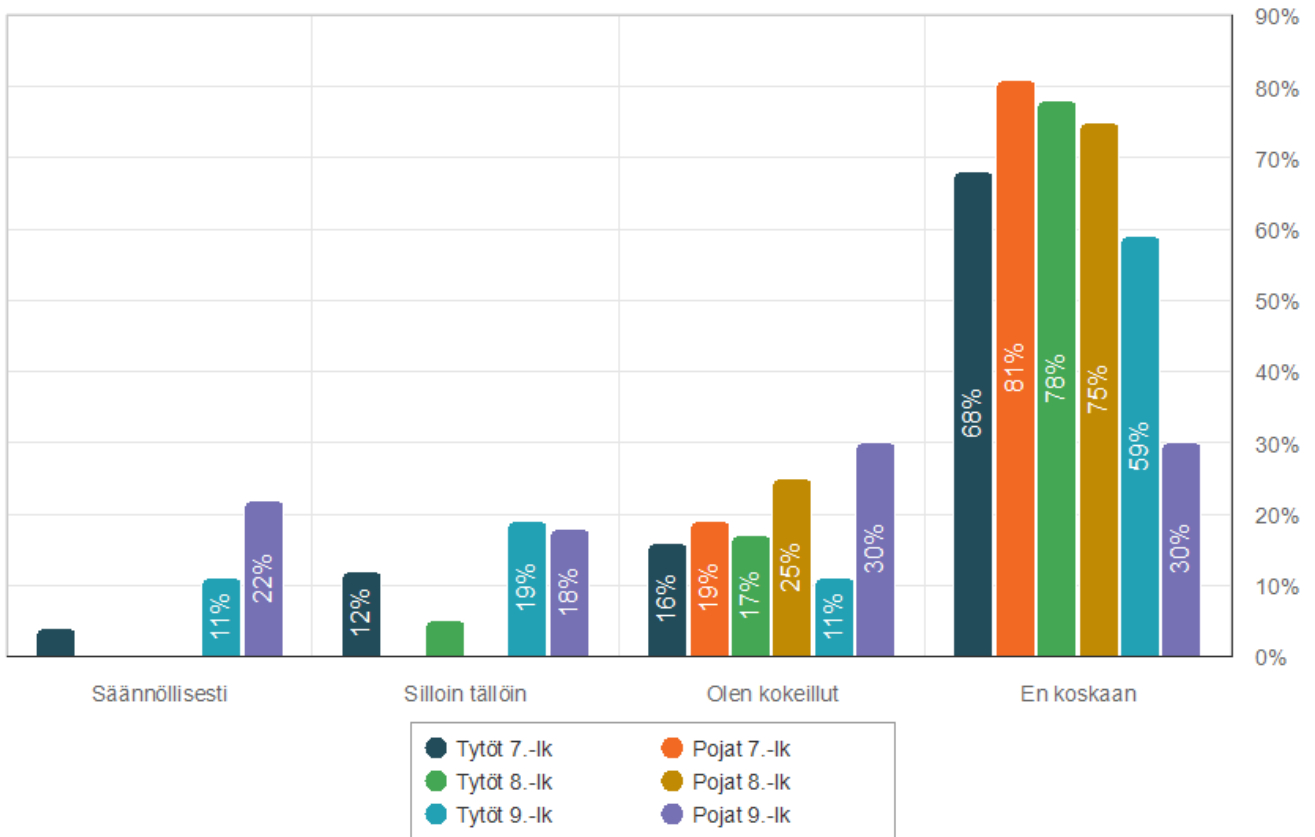
Kyselylomakkeen ensimmäinen varsinainen kysymys koski oppilaiden suhtautumista päihteisiin. Kysymyksellä haluttiin selvittää, suhtautuvatko nuoret päihteisiin myönteisesti, neutraalisti vai kielteisesti. Hyvin pieni osa oppilaista suhtautui päihteisiin myönteisesti 7.- ja 8.-luokilla. Poikien suhtautuminen päihteisiin näyttäytyi kielteisempänä kuin tyttöjen. Suhtautumisessa näkyy kuitenkin muuttumista luokka-asteelta toiselle siirryttäessä ja tämä näkyy erityisesti 9.-luokkalaisten suhteutumisessa päihteisiin ja erityisesti poikien kohdalla, joista 22 % suhtautuu myönteisesti, 41 % neutraalisti ja vain 37 % kielteisesti. Tytöistä 56 % suhtautuu edelleen kielteisesti, 37 % neutraalisti, ja vain pieni osa eli 7 % myönteisesti.

Kuvio 1. Suhtautuminen päihteisiin.

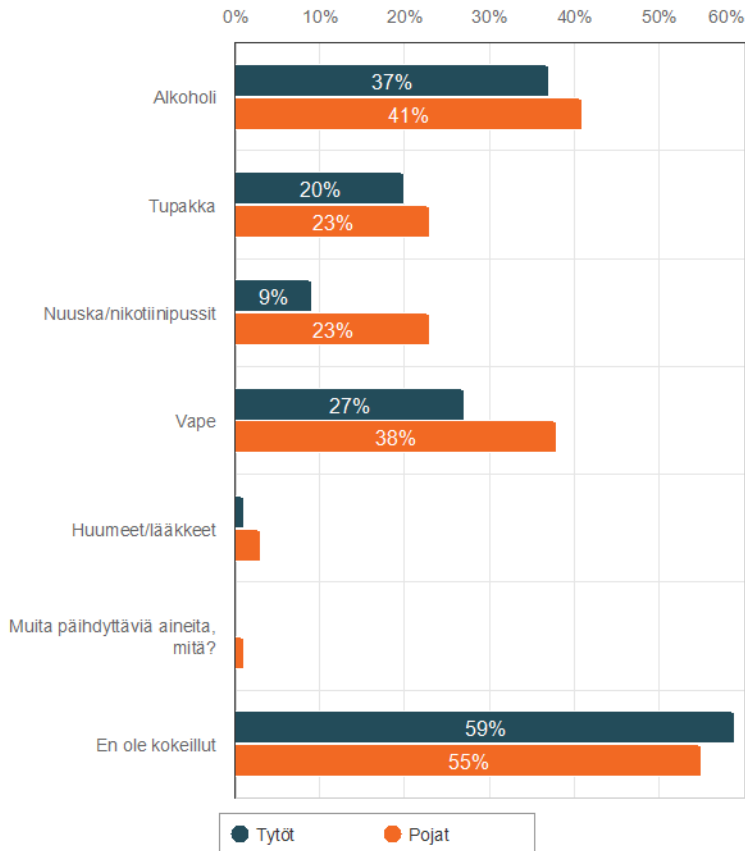
8.2 Oppilaiden päihteiden käyttö

Oppilaista suuri osa vastasi, ettei käytä koskaan päihteitä. Saamamme vastaukset ovat linjassa viime vuonna teetetyin kouluterveyskyselyn (2024) vastausten kanssa. Kouluterveyskyselyssä seinäjokisten nuorten raittiusprosentti oli 8.–9.-luokkalaisilla pojilla 66 % ja 8.–9.-luokkalaisilla tytöillä 63,80 %. Kyselymme mukaan 67,1 % kaikista tytöistä vastasi, että ei käytä päihteitä. Pojilla vastaava prosentti oli 60,3. 7-luokkalaisista tytöistä 16 % vastasi kokeilleensa päihteitä, 8.-luokkalaisista tytöistä 17 % ja 9.-luokkalaisista tytöistä 11 %. 7.-luokkalaisista pojista 19 % vastasi kokeilleensa päihteitä, 8.-luokkalaisista pojista 25 % ja 9.-luokkalaisista pojista 30 %.

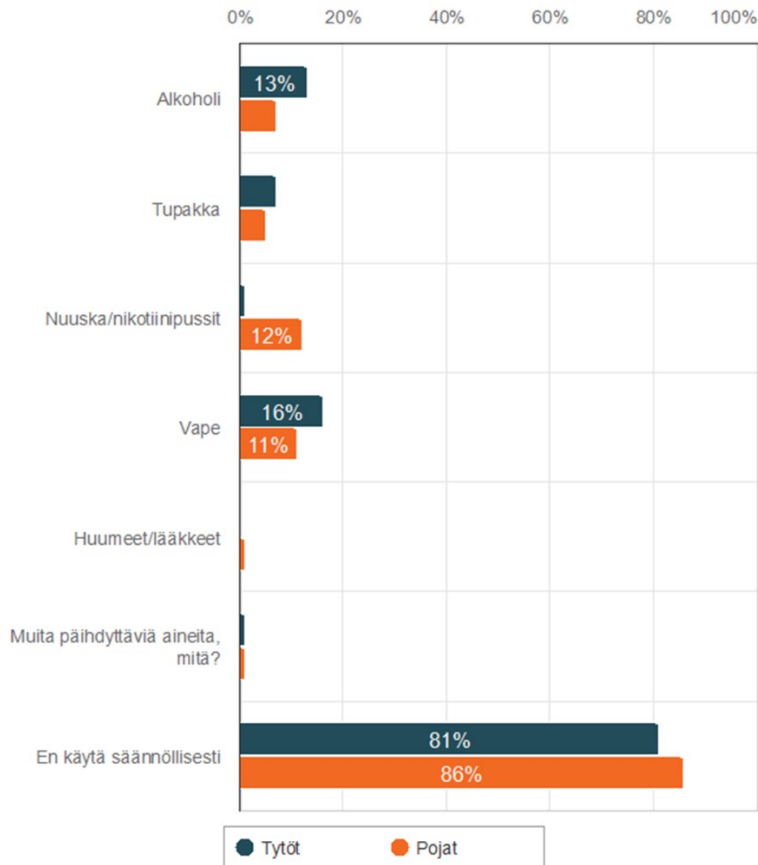
Kuvio 2. Käytän päihteitä tai päihdyttäviä aineita.

Yli puolet sekä tytöistä että pojista vastasi, että ei ole kokeillut päihteitä. Vastausten perusteella nuoret käyttävät jonkin verran enemmän sähkö tupakkaa kuin tavallista tupakkaa. Nikotiinituotteista vastaajat olivat kokeilleet eniten sähkö tupakkaa eli vapea. Pojat olivat kokeilleet nuuskaa ja nikotiinipusseja enemmän kuin tytöt. Pojista 23 % ja tytöistä 9 % vastasi kokeilleensa nuuskaa/nikotiinipusseja. Alkoholikokeiluja on tasaisesti tytöillä ja pojilla. Tytöistä 37 % ja pojista 41 % vastasi kokeilleensa alkoholia.

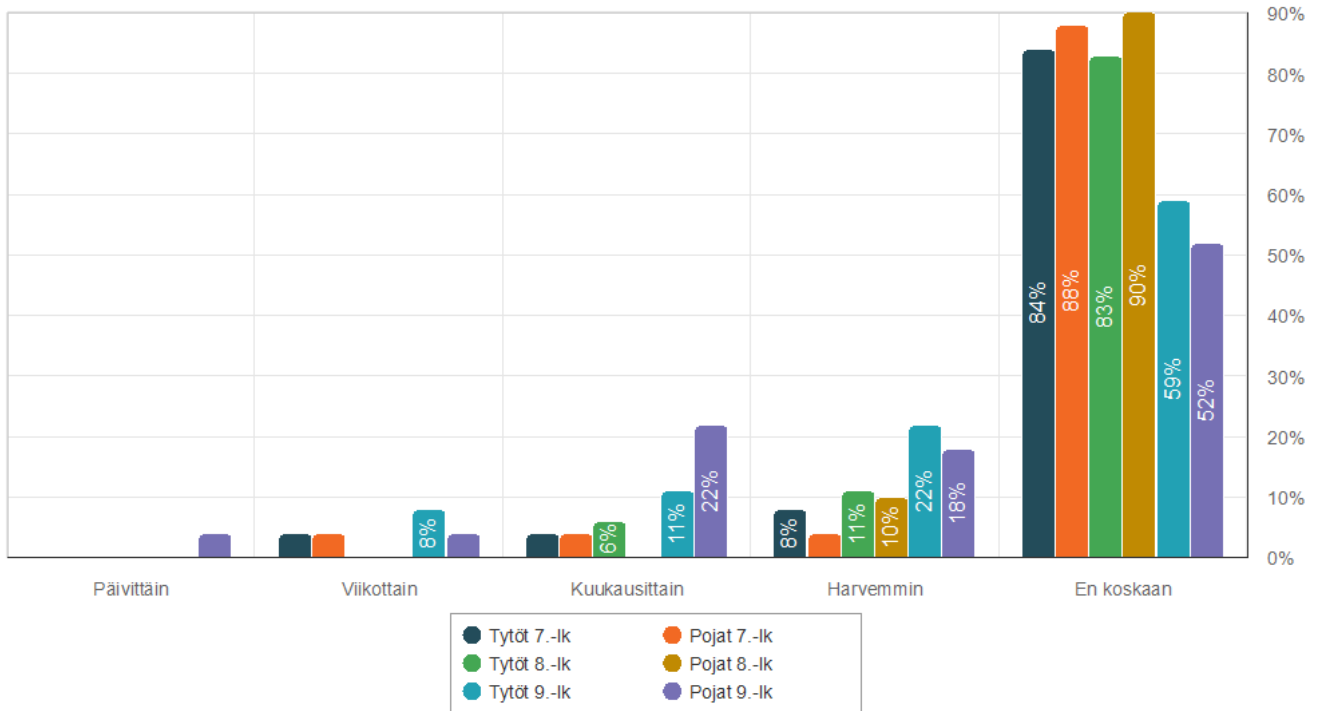
Kuvio 3. Päihdekokeilut.

Suurin osa vastaajista, tytöistä 81 % ja pojista 86 % vastasi, että ei käytä päihteitä. Tytöt käyttävät eniten alkoholia ja sähkötupakkaa säännöllisesti. Pojilla taas on säännöllisessä käytössä nuuska tai nikotiinipussit ja vape. Sähkötupakan ja tavallisen tupakan käytön ero näkyy muissa tutkimuksissa. Tupakkatilaston (THL, 2023) mukaan vuonna 2023 14–20-vuotiaista nuorista tupakoi päivittäin 5 %. Sähkötupakkaa käytti päivittäin 6 % nuorista. Sähkötupakan käyttö on kaksinkertaistunut vuodesta 2021.

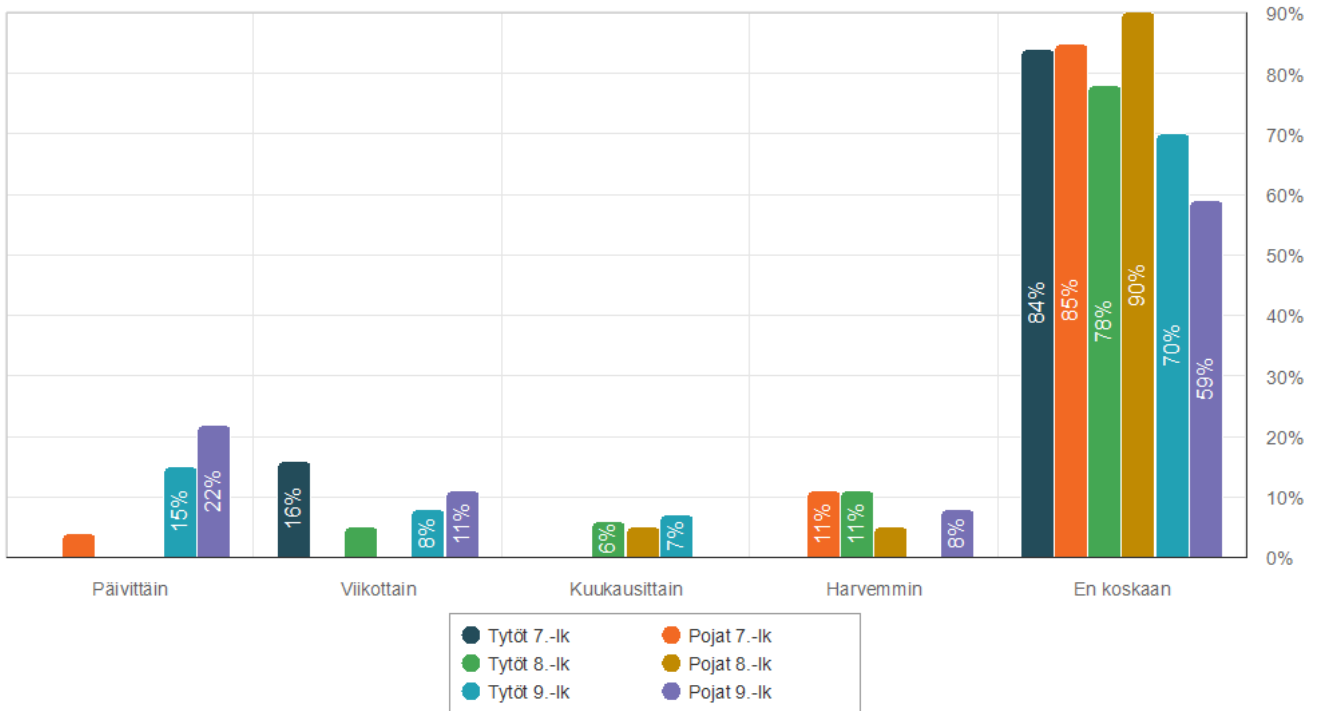
Kuvio 4. Säännöllinen päihteiden käyttö.

9.-luokkalaisten alkoholinkäyttö näyttyy suurimpana myös tässä kuviossa. 4 % 9.-luokkalaista pojista kertoo käyttävänsä alkoholia jopa päivittäin ja sama määrä kertoi käyttävänsä alkoholia viikoittain. Saman ikäluokan tytöistä 8 % vastasi käyttävänsä alkoholia viikoittain. Myös 7.-luokkalaista tytöistä ja pojista alle 5 % vastasi käyttävänsä alkoholia viikoittain. Suurin osa vastaajista kuitenkin kertoi, ettei käytä alkoholia koskaan.

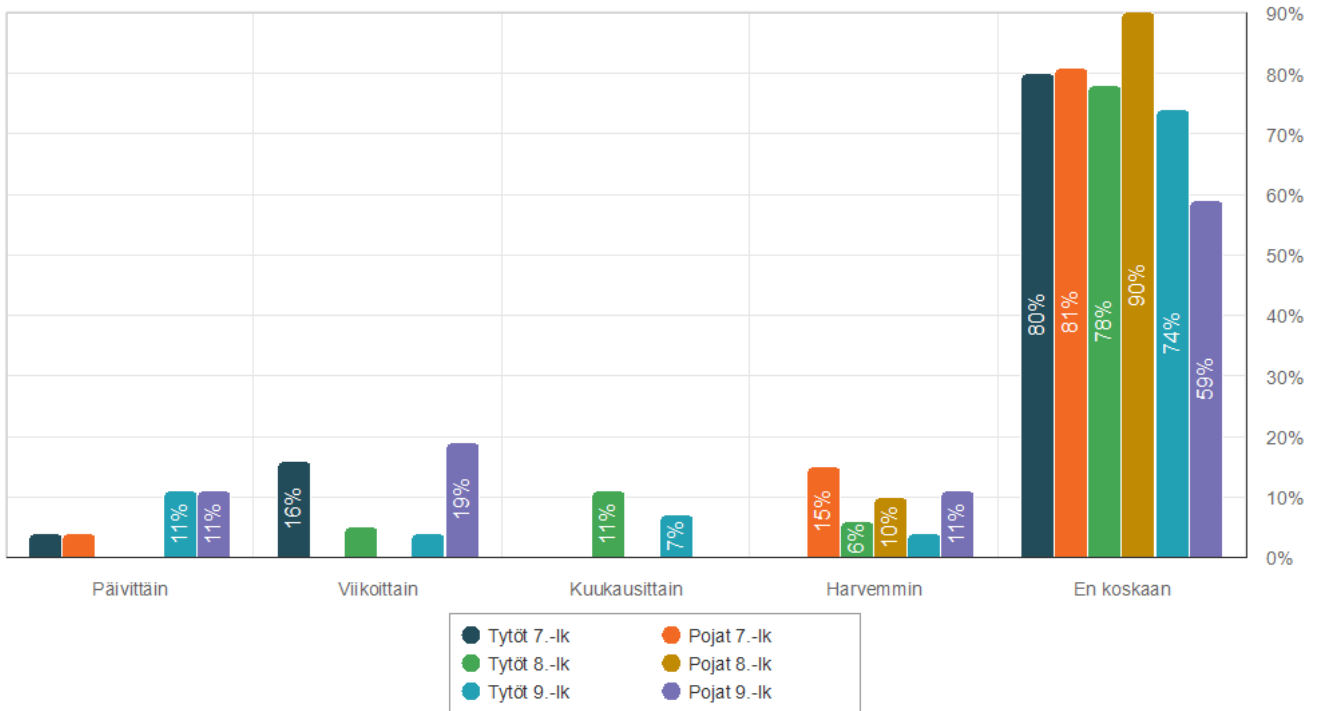
Kuvio 5. Alkoholin käyttö.

Suurin osa oppilaista vastasi, ettei koskaan käytä nikotiinituotteita. 8.-luokkalaisista pojista jopa 90 % kertoi, että ei koskaan käytä nikotiinituotteita. Vain 5 % heistä vastasi käyttävänsä nikotiinituotteita joko kuukausittain tai harvemmin. 9.-luokkalaisista pojista 22 % kertoi käyttävänsä nikotiinituotteita päivittäin ja 11 % viikoittain. 7.-luokkalaisista tytöistä 84 % vastasi, että ei koskaan käytä nikotiinituotteita. Kuitenkin 16 % 7.-luokkalaisista tytöistä vastasi käyttävänsä nikotiinituotteita viikoittain.

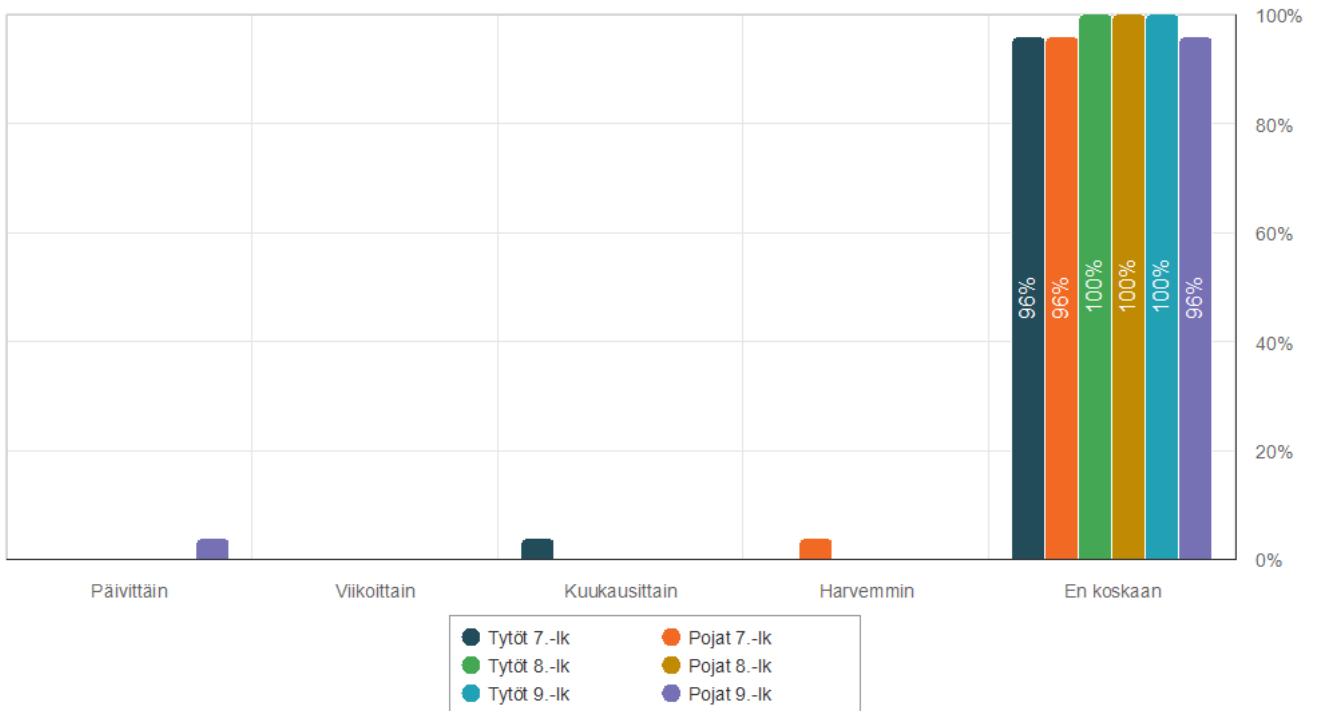
Kuvio 6. Nikotiinituotteiden käyttö

Myös sähkötupakan käytöstä kysyttäessä 8.-luokkalaisista pojista 90 % vastasi, että ei koskaan käytä sitä. Heistä loput 10 % vastasi käyttävänsä sähkötupakkaa harvemmin kuin kuukausittain. 9.-luokkalaisilla tytöillä ja pojilla sähkötupakan käyttö on melko tasaista verrattuna toisiinsa. Molemmista sukupuolista 11 % vastasi käyttävänsä sähkötupakkaa päivittäin. 7.-luokkalaisista sekä tytöistä että pojista 4 % vastasi käyttävänsä sähkötupakkaa päivittäin. Saman ikäluokan tytöistä 16 % vastasi käyttävänsä sähkötupakkaa viikoittain, kun taas 7.-luokkalaisista pojista 15 % vastasi käyttävänsä sähkötupakkaa harvemmin.

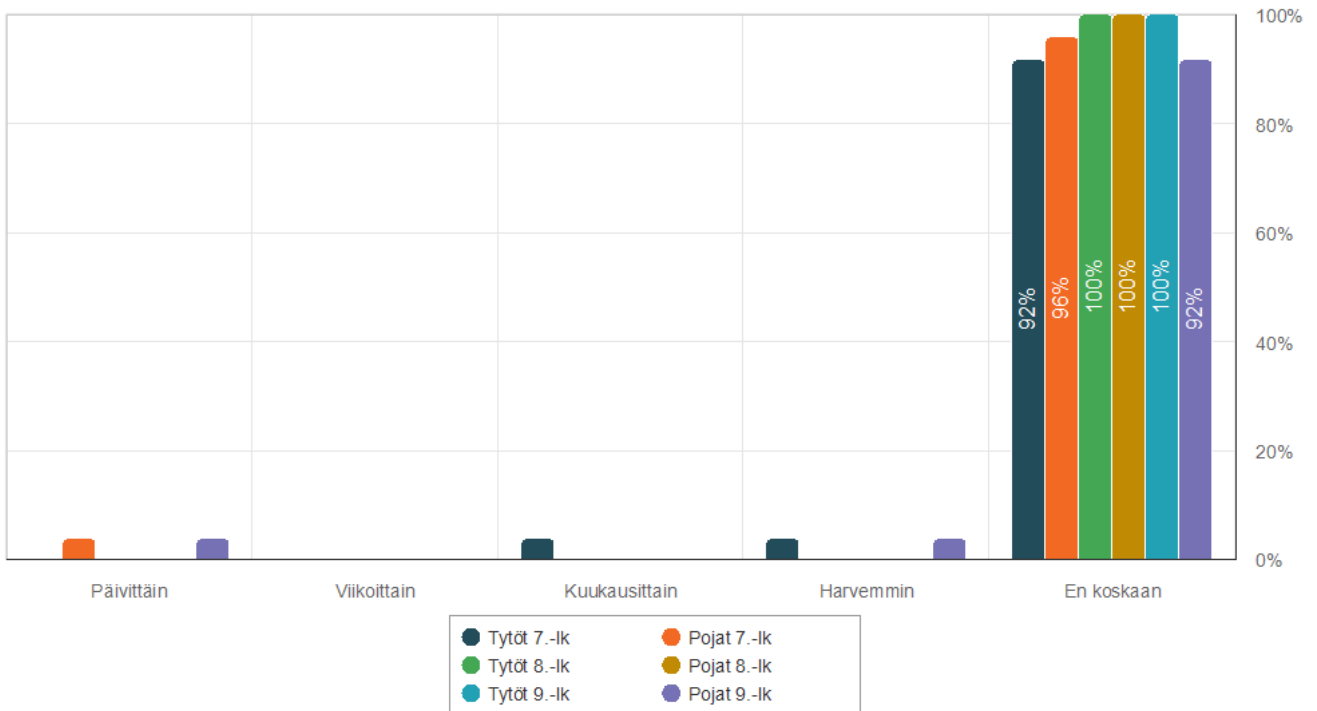
Kuvio 7. Sähkötupakan käyttö.

Huumeita tai lääkkeitä käytetään kyselyn mukaan päihtymistarkoituksessa hyvin vähän. Kaikki 8.-luokkalaiset ja 9.-luokkalaiset tytöt vastasivat, että eivät käytä huumeita tai lääkkeitä päihtymistarkoituksessa. 96 % lopuista ikäluokista vastasivat samoin. Päivittäin huumeita tai lääkkeitä päihtymistarkoituksessa vastasi käyttävänsä 4 % 9.-luokkalaisista pojista, kuukausittain 4 % 7.-luokkalaisista tytöistä ja harvemmin 4 % 7.-luokkalaisista pojista.

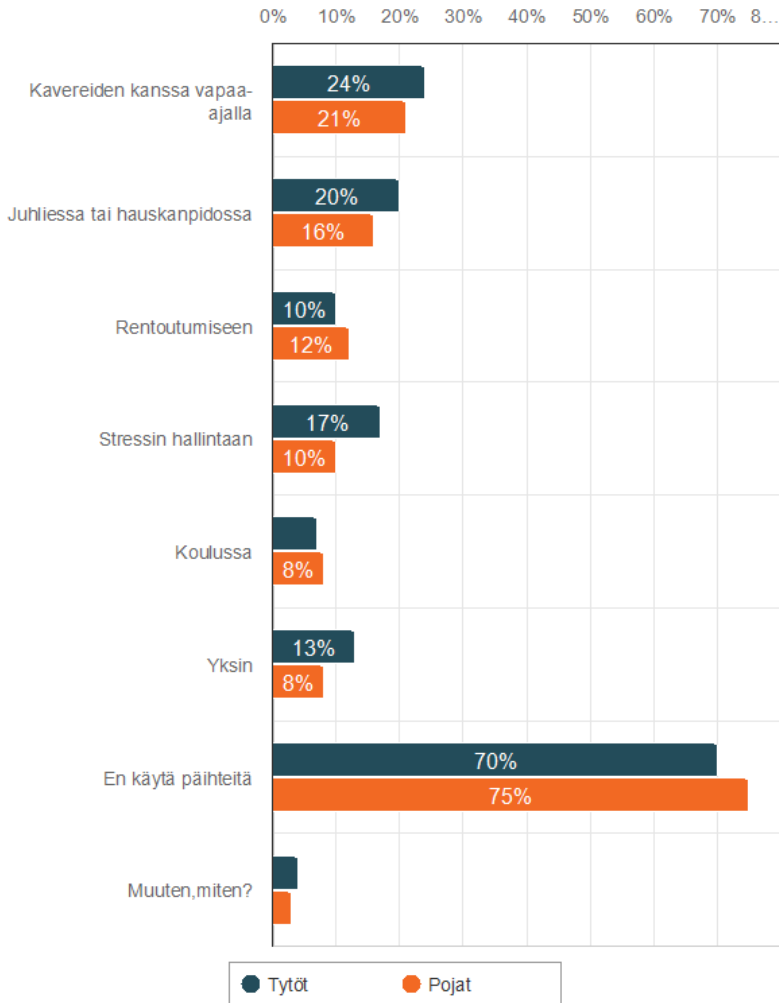
Kuvio 8. Huumeiden tai lääkkeiden käyttö päihtymistarkoituksessa.

Kyselyn mukaan myös muita aineita käytetään päihtymistarkoituksessa hyvin vähän. Kaikki 8.-luokkalaiset ja 9.-luokkalaiset tytöt vastasivat, että eivät käytä muita aineita päihtymistarkoituksessa. Myös muista vastanneista ikäluokista suurin osa vastasi samoin. Vain 8 % 7.-luokkalaisista tytöistä, 4 % 7.-luokkalaisista pojista ja 8 % 9.-luokkalaisista pojista kertoi käyttävänsä muita aineita päihtymistarkoituksessa.

Kuvio 9. Muiden aineiden käyttö päihtymistarkoituksessa.

Kun kysyttiin, missä tarkoituksessa nuoret käyttävät päihteitä, suurin osa nuorista vastasi, että ei käytä päihteitä. 70 % tytöistä ja 75 % pojista vastasi, että ei käytä päihteitä. Tyttöillä ja pojilla vaikuttaa olevan samankaltaiset päihteiden käyttötarkoitukset. 24 % tytöistä ja 21 % pojista vastasi käyttävänsä päihteitä kavereiden kanssa vapaa-ajalla. 20 % tytöistä ja 16 % pojista vastasi käyttävänsä päihteitä juhliessa tai hauskanpidossa. Stressinhallinnan kohdalla näkyy hieman eroavaisuutta sukupuolten välillä, sillä 17 % tytöistä ja 10 % pojista vastasi käyttävänsä päihteitä stressinhallintaan. Kysymykseen, missä tarkoituksessa päihteitä käyttää, oli myös mahdollisuus vastata avoimesti. Saimme vain yhden avoimen vastauksen, joka oli ”huvin vuoks”.

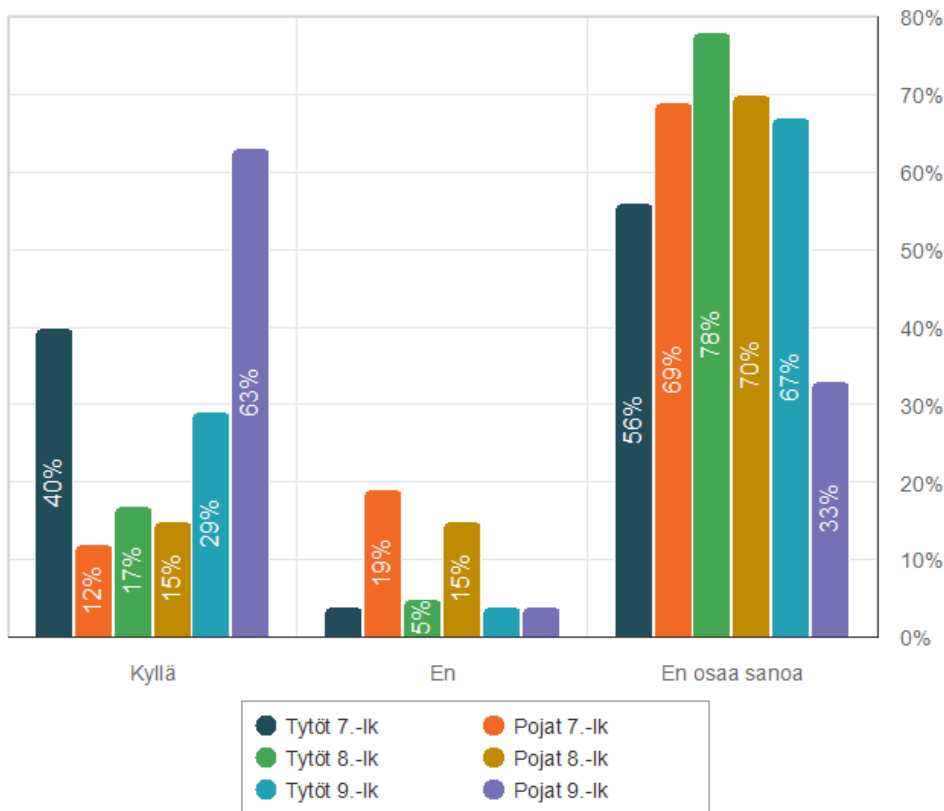
Kuvio 10. Päihteiden käyttötarkoitus.

8.3 Päihteiden hankkiminen

Tuoreimman ESPAD-tutkimuksen (2019, s. 37) mukaan 73 % kyselyyn vastanneista suomalaisista nuorista kokee alkoholin hankkimisen melko tai todella helpoksi. Tutkimuksessa kannabiksen hankkimisen koki helpoksi 24 % vastaajista. Omassa kyselyssämme saimme vastauksia suuremmalla hajonnalla. Iso osa Nurmon yläasteen oppilaista vastasi, ettei osaa sanoa, onko päihteiden hankkiminen helppoa. Kuitenkin 9.-luokkalaisista pojista 63 % vastasi päihteiden hankkimisen olevan helppoa.

Kouluterveyskyselyssä (2024) 8.–9.-luokkalaisilta kysyttiin, onko omalla paikkakunnalla helppo hankkia huumeita. Seinäjoen osalta kyselyyn vastanneista 8.–9.-luokkalaisista 56,60 % koki omalla paikkakunnalla huumeiden hankkimisen helpoksi. ESPAD-tutkimuksessa ja kouluterveyskyselyssä on eritelty tarkemmin päihteet ja niiden hankkimisen helppous.

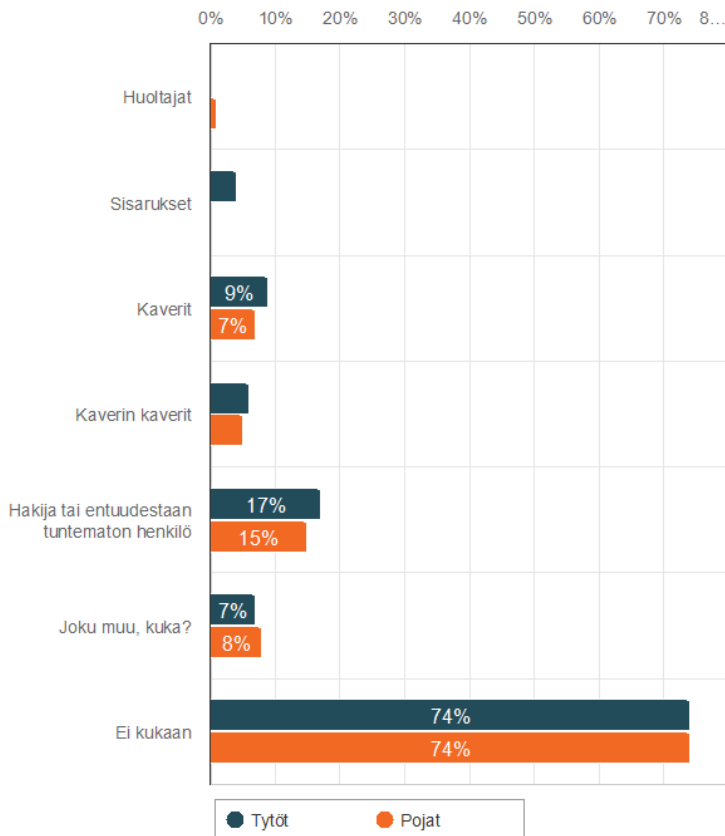
Omassa kyselyssämme emme eritelleet päihteitä vaan käsittelemme niitä kokonaisuutena. Kyselyssämme suurin osa vastasi, että ei osaa sanoa, onko päihteiden hankkiminen helppoa. Kuitenkin 40 % 7.-luokkalaisista tytöistä, 12 % 7.-luokkalaisista pojista, 17 % 8.-luokkalaisista tytöistä, 15 % 8.-luokkalaisista pojista, 29 % 9.-luokkalaisista tytöistä ja jopa 63 % 9.-luokkalaisista pojista vastasi, että päihteiden hankkiminen on helppoa.

Kuvio 11. Onko päihteiden hankkiminen helppoa?

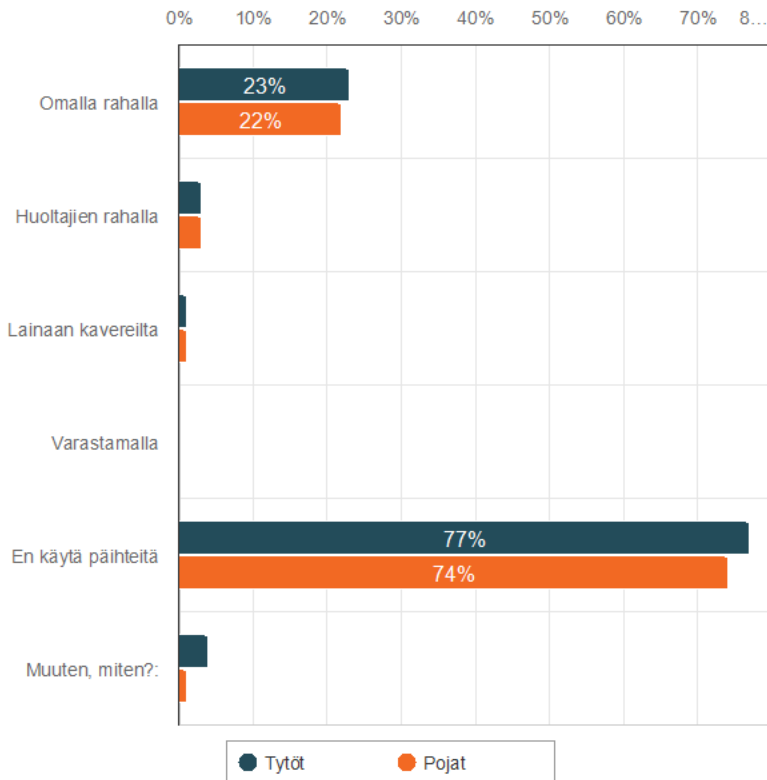
Kouluterveyskyselyssä on kysytty 8.- ja 9.-luokkalaisilta siitä, mistä alaikäiset hankkivat alkoholinsa. Kouluterveyskyselyn (2024) mukaan seinäjokisista kyselyyn vastanneista nuorista 32,90 % vastasi saavansa alkoholinsa perhepiirinsä hankkimana, 83 % vastasi hankkivansa alkoholia välittämisen kautta, 83,30 % vastasi tekevänsä savukehankinnat välittämisen kautta. Omassa kyselyssämme 74 % sekä tytöistä että pojista vastasi, ettei kukaan hanki heille päihteitä. Eniten päihteitä vastaajille hankki hakija tai entuudestaan tuntematon henkilö. Tytöistä 17 % ja pojista 15 % hankki päihteensä hakijan tai entuudestaan tuntemattoman henkilön kautta.

vain 1,4 % pojista kertoi huoltajiensa hankkivan heille päihteitä. Sisarusten hankkimana päihteitä vastasi saavansa 4,3 % tytöistä. Monivalintakysymysten lisäksi oli myös avoin vastausvaihtoehto, jos valmiista vastausvaihtoehdoista ei löytynyt sopivaa vaihtoehtoa. Siihen saimme useamman vastauksen, jossa nuoret olivat vastanneet hankkivansa päihteensä itse.

Kuvio 12. Päihteeni hankkii.

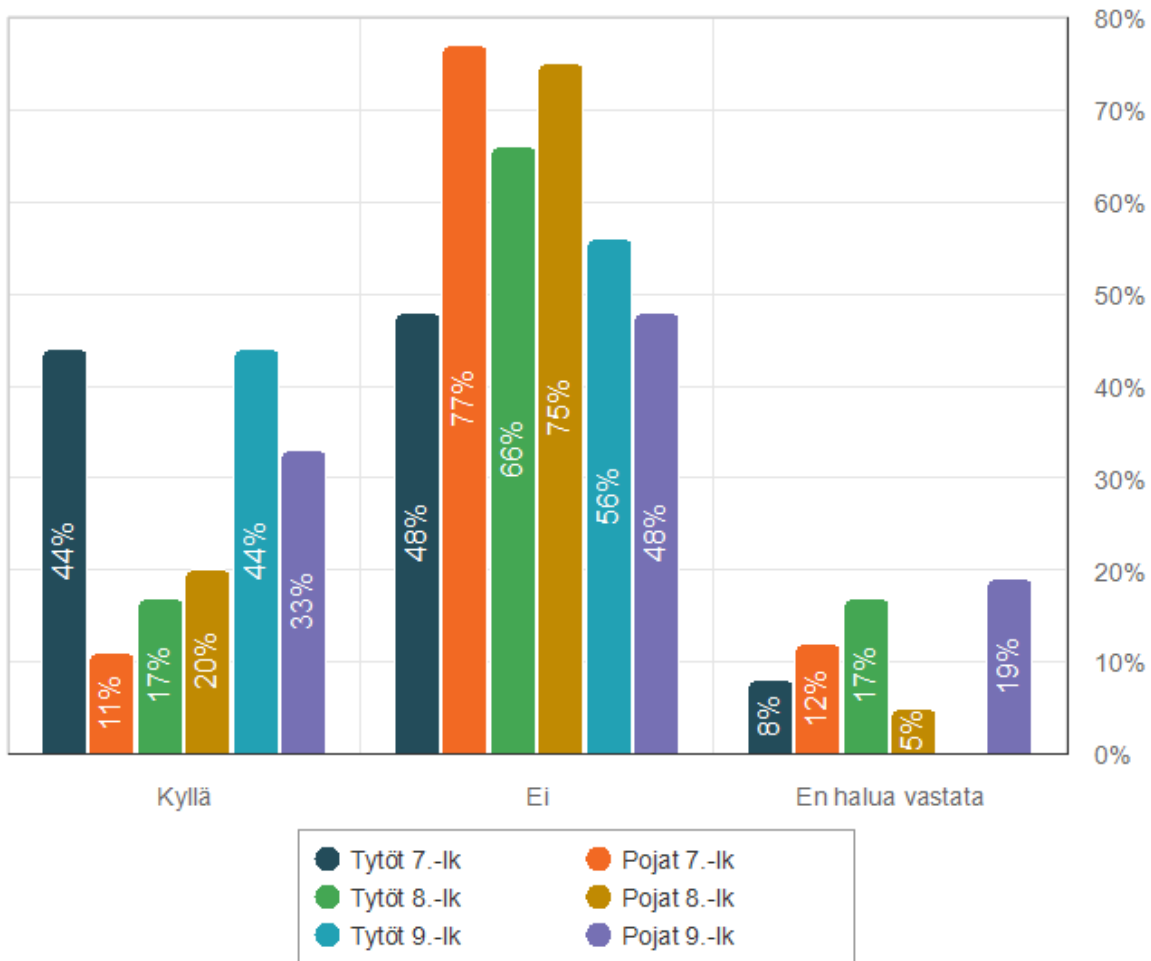
Kyselymme mukaan suurin osa vastasi, että ei käytä päihteitä. Tytöistä 77 % ja pojista 74 % vastasi, ettei käytä päihteitä. Päihteitä käyttävistä tytöistä 23 % ja pojista 22 % kustantaa käyttönsä omalla rahallaan. Positiivinen huomio oli se, ettei kukaan vastannut rahoittavansa päihteiden käyttöään varastamalla. Vain pieni prosentti nuorista, 1,4 % tytöistä ja 1,4 % pojista vastasi lainaavansa rahaa kavereiltaan päihteiden hankkimiseen.

Kuvio 13. Kustannan päihteiden käyttöni.

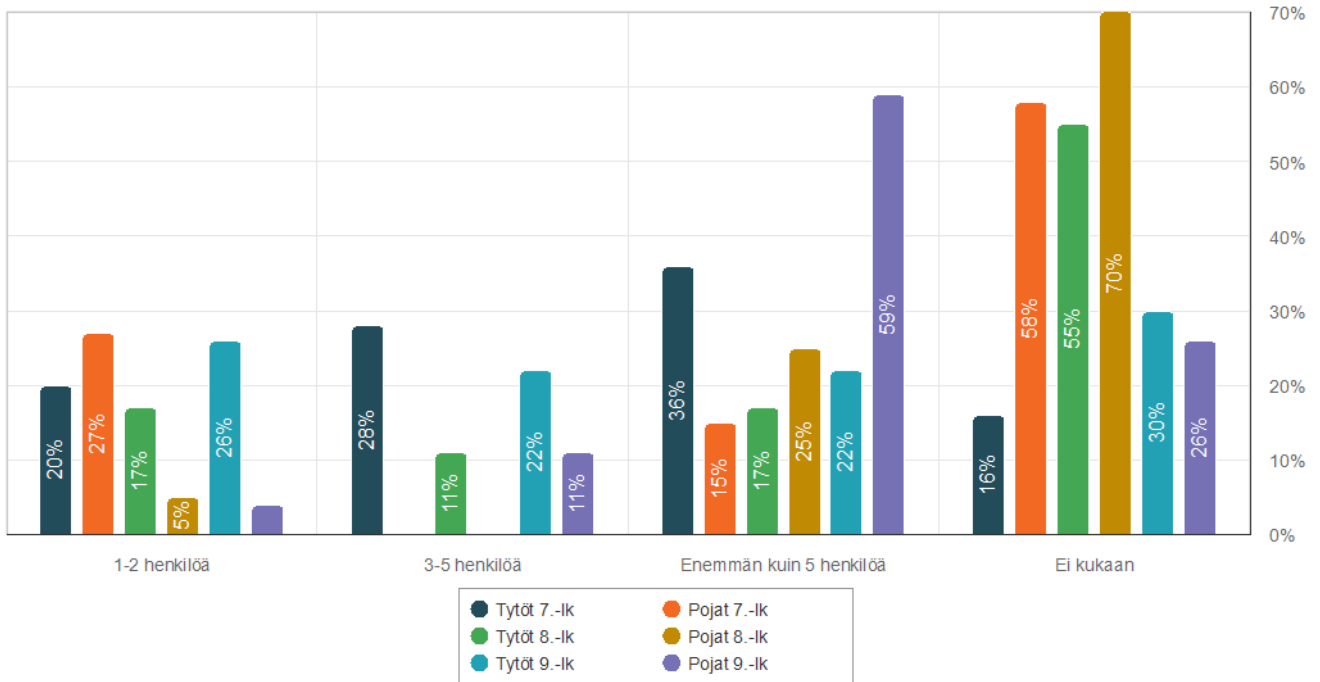
8.4 Nuorten lähipiirin päihteiden käyttö

Kysymykseen, käytetäänkö oppilaiden kotona päihteitä, saimme erilaisia vastauksia. 9.-luokkalaisista tytöistä kukaan ei valinnut ”en halua vastata” vaihtoehtoa. 7.-luokkalaisten ja 8.-luokkalaisten poikien vastauksista näkyy selkein ero siinä, käytetäänkö heidän kotonaan päihteitä vai ei. 11 % 7.-luokkalaisista pojista vastasi, että heidän kotonaan käytetään päihteitä ja samasta vastaajajoukosta 77 % vastasi, että heidän kotonaan ei käytetä päihteitä. 8.-luokkalaisista pojista luvut olivat seuraavat: 20 % vastasi, että heidän kotonaan käytetään päihteitä ja 75 % mukaan heidän kotonaan ei käytetä päihteitä. Muiden vastaajajoukkojen ”kyllä” ja ”ei” vastaukset jakautuvat tasaisemmin.

Kuvio 14. Käytetäänkö kotonani päihteitä?

Tarkastellessa kaikkien oppilaiden vastausprosentteja eri vastausvaihtoehtoihin, voidaan huomata, että suurin osa vastasi, ettei kukaan omasta kaveripiiristä käytä päihteitä. 8.-luokkalaisista pojista suurin osa eli 70 % vastasi, ettei kukaan omassa kaveripiirissä käytä päihteitä. Kun taas 9.-luokkalaisista pojista 59 % vastasi, että heidän kaveripiiristään yli viisi henkilöä käyttää päihteitä. 9.-luokkalaisten tyttöjen vastausprosentit eri vastausvaihtoehtojen välillä jakautuivat tasaisesti.

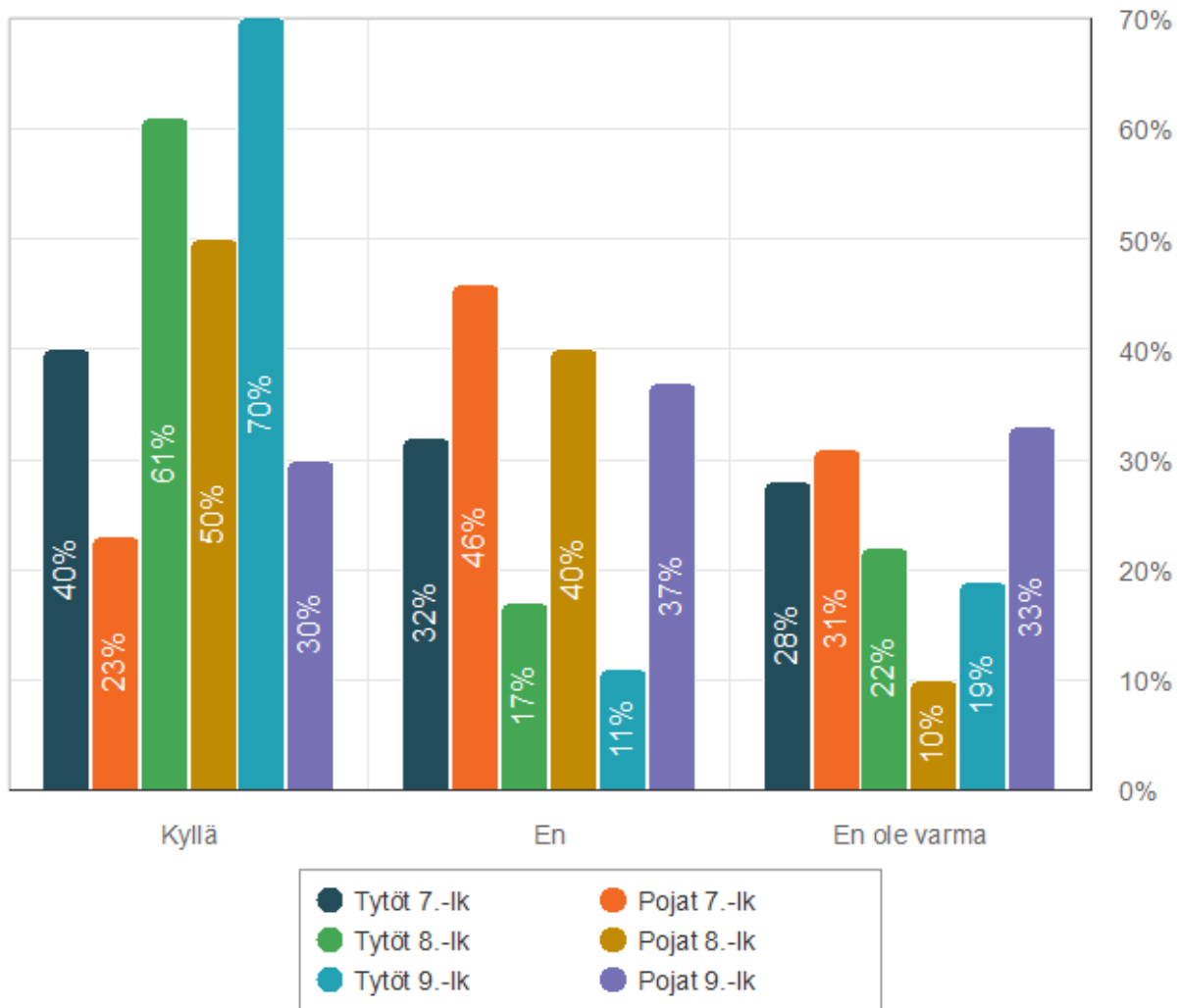

Kuvio 15. Kaveripiiristäni päihteitä käyttää.

8.5 Päihdekasvatukseen liittyvät kysymykset

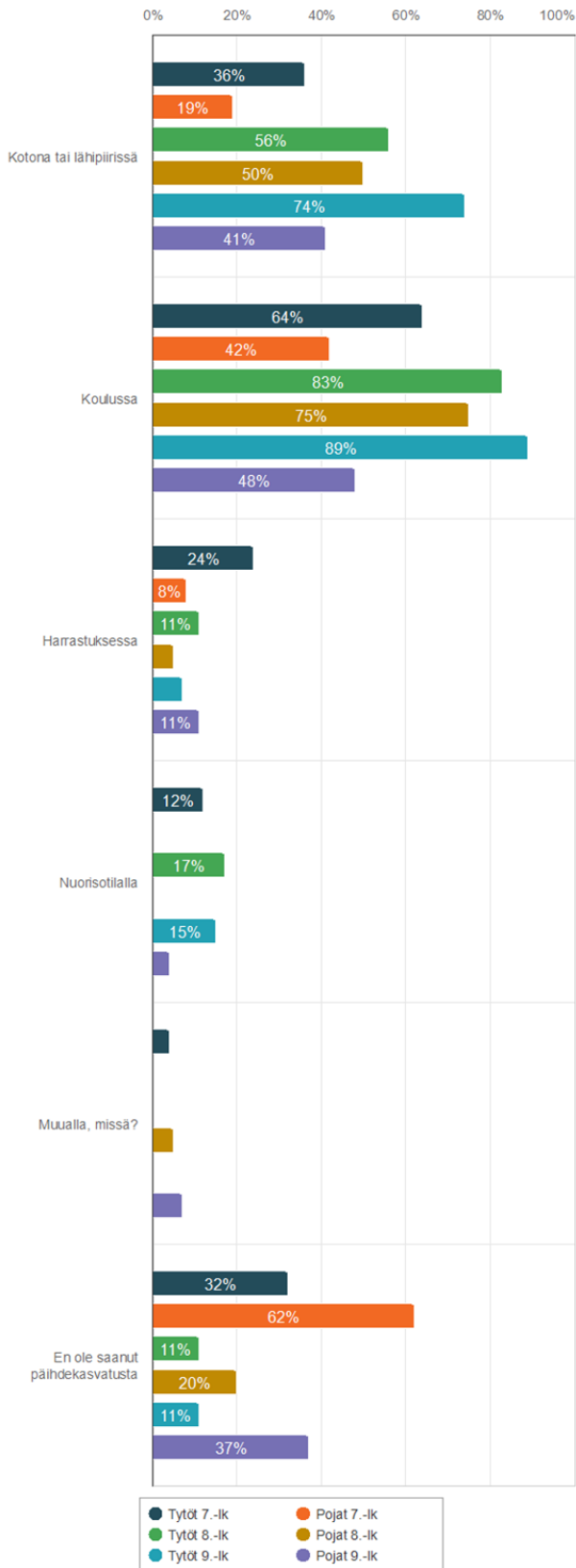
Kyselymme tuloksista ilmenee, että moni oppilaista kokee saaneensa päihdekasvatusta. Kyselyn vaihtoehto ”en ole varma” sai myös paljon vastaajia, mikä tukee myös sitä ajatusta, etteivät nuoret tunnista päihdekasvatusta.

Jos tarkastellaan vastauksia liittyen siihen, ovatko vastaajat saaneet päihdekasvatusta, niin suurin osa oppilaista on vastannut saaneensa päihdekasvatusta. Kaikkien ikäluokkien kohdalla tytöistä suurempi prosentti vastasi saaneensa päihdekasvatusta verrattuna saman ikäluokan poikiin. 9.-luokkalaisten poikien vastaukset ovat jakautuneet tasaisesti vastausvaihtoehtojen välillä. Kun taas saman ikäluokan tytöistä 70 % vastasi saaneensa päihdekasvatusta ja 11 % heistä vastasi, että ei ole saanut sekä 19 %, että ei ole varma, onko saanut päihdekasvatusta.

Kuvio 16. Olen saanut päihdekasvatusta.

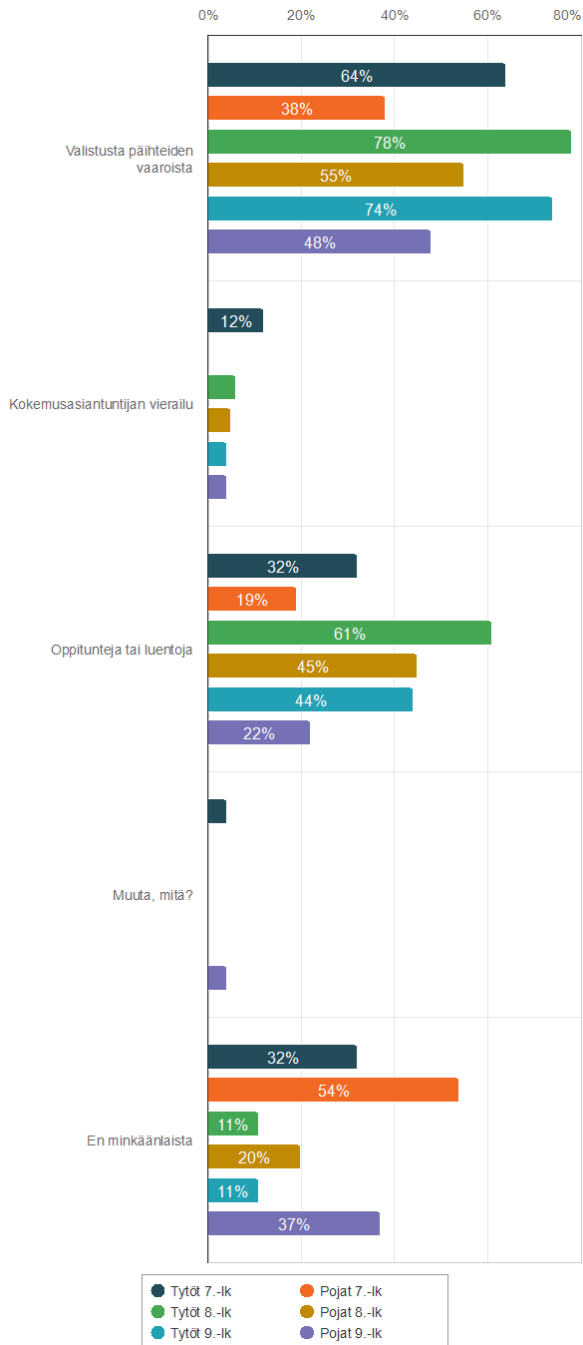
Kun vastaajilta kysyttiin, missä he ovat saaneet päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden käytön vaikutuksista, he pystyivät valita useamman vastausvaihtoehdon. Suurin osa oppilaista vastasi saaneensa päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden vaikutuksista kotona tai lähipiiristä ja koulusta. Kysymyksessä oli myös vastausvaihtoehto ”muualla, missä?”, johon sai kirjoittaa vastauksen avoimeen tekstikenttään. Kysymyksen avoimesta vastausosiesta nousi esiin myös internet ja TikTok, josta nuoret ovat päihdekasvatusta saaneet. 7.-luokkalaisista pojista jopa 62 % vastasi, että ei ole saanut päihdekasvatusta. Saman ikäluokan tytöistä taas vain 32 % vastasi, ettei ole saanut päihdekasvatusta. 9.-luokkalaisista tytöistä 11 % vastasi, että ei ole saanut minkäänlaista päihdekasvatusta. Sama prosenttiluku toistui heidän vastauksissaan myös edellisessä kysymyksessä, kun kysyttiin, ovatko he saaneet päihdekasvatusta.

Kuvio 17. Missä olen saanut päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden käytön vaikutuksista?

Kun tutkimuksessa kysyttiin päihdekasvatuksen muodoista, pääosin nuoret vastasivat saamansa päihdekasvatuksen olleen valistustyypistä ja oppitunteja sekä luentoja. Kokemusasi-antuntijavierailujen osuus jäi vähäiseksi ollen alle 10 prosenttia muissa vastaajaluokissa paitsi 7.-luokkalaisissa tytöissä, joista 12 % valitsi tämän vastausvaihtoehdon. Vastauksista voidaan havaita, että yleisin päihdekasvatusmuoto, jota oppilaat ovat saaneet on valistus päihteiden käytön vaaroista. Kysymyksessä oli myös vastausvaihtoehto ”muuta mitä?”, johon sai kirjoittaa vastauksen avoimeen tekstikenttään. Tähän tuli yksi avoin vastaus: ”Äidin kanssa puhuttiin hyvistä ja huonoista puolista”.

Useimpien vastaajajoukkojen kohdalla vastaukset pysyivät samoina prosentteina kaikissa päihdekasvatusta koskevissa kysymyksissä. 9.-luokkalaisten poikien vastaukset olivat johdonmukaisimpia, kun vertaa heidän vastauksiaan aiempiin päihdekasvatukseen liittyviin kysymyksiin. Heistä 37 % vastasi aiemmin esitettyyn kahteen kysymykseen, että eivät ole saaneet päihdekasvatusta. Tämän kysymyksen kohdalla myös 37 % heistä vastasi, että ei ole saanut minkäänlaista päihdekasvatusta. Samoin 7.-luokkalaisten tyttöjen kohdalla johdonmukaisuus oli havaittavissa, sillä jokaisessa päihdekasvatusta koskevassa kysymyksessä 32 % heistä vastasi, että ei ole saanut päihdekasvatusta. Myös muista vastaajaluokkien vastauksista voi havaita johdonmukaisuutta siinä, kokevatko oppilaat saaneensa päihdekasvatusta vai eivät.

Kuvio 18. Millaista saamani päihdekasvatus on ollut?

8.6 Avoimet kysymykset

Avointen kysymysten tarkoituksena oli antaa nuorille mahdollisuus kirjoittaa näkemyksensä asiasta omin sanoin, jotta saamme mahdollisesti tarkemman kuvan siitä, mitä nuoret asioista ajattelevat. Oppilaat vastasivatkin avoimiin kysymyksiin suorapuheisesti nuorille ominaisella tavalla. Kysyttäessä päihteiden positiivisista vaikutuksista nuorten elämään toistui

vastauksissa useasti se, että päihteiden koettiin lievittävän stressiä ja ahdistusta. Alkoholilla koettiin olevan positiivisia vaikutuksia myös kavereiden kanssa ajan viettämiseen. Alkoholilla vaikuttaa nuorten mielestä kohottavasti myös omaan mielialaan. Tässä muutamia poimintoja oppilaiden yleisimmistä vastauksista.

“Rentoutuminen ja stressin lievitys”

“Ei vituta”

“ahdistus katoaa”

“Porukkaan kuuluminen, hauskanpito.”

“Ne saa hyvän mielen”

Kun tutkimuksessa kysyttiin päihteiden negatiivisista vaikutuksista nuorten elämään, nousi vastauksista esiin rahan meno, terveyshaitat, kavereiden päihteiden käyttö ja riippuvuus. Nuorilla vaikuttaa olevan ymmärrystä ja huolta päihteiden haitoista. Myös muiden kuin oman itsen päihteiden käyttö vaikuttaa negatiivisesti nuorten elämään. Muun muassa näin oppilaat vastasivat:

“addiktio, vaikea lopettaa kun kaikki kaverit käyttää, menee paljon rahaa, vanhemmat ei tykkää”

“Riippuvuus ja terveyshaitat”

“Vie rahaa ja kouruttaa ja on ih pihalla”

“Ei huvita mennä kavereiden kans ulos ku ei tiä keitä sinne tulee ja kuinka kännissä”

“ Joudun kärsiä muiden riippuvuuksista”

Kysyimme nuorilta avoimena kysymyksenä, mitä päihdekasvatus heidän mielestään tarkoittaa. Vastaukset vaihtelivat todella paljon. Osa nuorista oli hyvinkin tietoisia siitä, mitä päihdekasvatus on. Osalla nuorista ei tuntunut olevan mitään käsitystä asiasta tai hyvin vääristyneitä ajatuksia siitä, mitä päihdekasvatus tarkoittaa. Vastauksista heräsikin meille ajatus, että onko päihdekasvatus terminä asianmukainen. Tässä poimintoja nuorten avoimista vastauksista:

“Mielestäni Päihdekasvatus on päihteiden käyttöön liittyvää kasvatustyötä tai jostain sinne päin. Ja se että kerrotaan vaikka esim päihteiden käytön seurauksia”

“kerrotaan haittavaikutuksista ja siitä miten se vaikuttaa omaan elämään”

“Käyttää päihteitä syntymästä asti”

“Täyttä paskaa ku ei ketää ota sitä tosissaan”

“Sitä, että nuorille yritetään opettaa päihteiden huonoista vaikutuksista ja terveysriskeistä.”

Kysyimme avoimena kysymyksenä nuorilta, mikä on heille mieluisin päihdekasvatuksen muoto tai tapa. Moni vastasi, että ei tiedä, mikä olisi itselle mieluisin muoto. Vastauksissa toistui myös se, että nuoret toivovat päihdekasvatuksen olevan avointa keskustelua ilman tuomitsemista. Myös kokemusasiantuntijoiden vierailut olivat toivottuja. Lisäksi nuoret toivoivat lisää oppitunteja aiheesta. Muun muassa näin nuoret vastasivat:

”Varmaan jonkun henkilön oma kohtaisen kokemuksen kertominen.”

”Avoimesti juttelu omista testauksista ja ettei siitä tehdä nii isoa juttua”

”että joku entinen addikti kertoisi miltä se oikeasti tuntuu”

”Neutraali keskustelu”

9 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyössä tutkittiin Nurmon yläasteen 7.–9.-luokkalaisten oppilaiden suhdetta päihteisiin ja päihdekasvatukseen. Halusimme tutkia nuorten kokemuksia ja näkemyksiä päihteisiin liittyen ja halusimme samalla selvittää nuorten ajatuksia päihdekasvatuksesta. Nuorten päihdeiden käyttöön vaikuttavat monet asiat, kuten sosiaaliset suhteet, psyykinen hyvinvointi, kokemus saadusta päihdekasvatuksesta ja yleinen päihdekulttuuri, niin perhepiirissä kuin yhteisötasollakin. Kosolan ym. (2018, s. 868) mukaan päihdehäiriön syntymisen kannalta kavereilla ja harrastuksilla voi olla joko riskiä nostava tai siltä suojaava vaikutus. Omia tutkimustuloksiamme tarkastellessa, huomasimme myös sen, että kaveripiirillä on vaikutusta nuorten päihdeiden käyttöön. Yleinen ajatus on se, että nuoret käyttävät päihteitä kavereiden kanssa ja juhliessa, mutta nuoret käyttävät päihteitä myös stressin ja ahdistuksen lieventämiseen. Päihteitä käytetään myös rentoutumiseen. Osa nuorista vastasi kyselyssä käyttävänsä päihteitä myös koulussa. Jäimme pohtimaan, ovatko koulussa käytettävät päihteet esimerkiksi nikotiinituotteita vai käytetäänkö koulupäivän aikana muitakin päihdyttäviä aineita.

Koostimme aluksi Webropol-kyselylomakkeen, jota rakensimme sen pohjalta, minkä ajattelimme olevan olennaista liittyen nuorten päihdeiden käyttöön. Kyselyssä oli ikään kuin kaksi eri osiota, päihteet ja päihdekasvatus. Kyselylomakkeen laatimisen tukena hyödynsimme kouluterveyskyselyä sekä ESPAD-tutkimusta. Jälkikäteen tarkastellessa huomasimme, että osa kyselyn kysymyksistä eivät toimineet ajattelemallamme tavalla tai olisimme voineet muotoilla osan kysymyksistä toisin. Tästä syystä jätimme analysoinnista pois pakollisen kysymyksen liittyen päihdeiden käytön lopettamiseen tai vähentämiseen, sillä kysymyksessä ei ollut vastausvaihtoehtona sitä, että ”en käytä päihteitä”. Tämä olisi vääristänyt tuloksia siten, että suurin osa vastaajista olisi harkinnut päihdeiden käytön lopettamista tai vähentämistä, vaikka eivät käyttäisikään päihteitä.

Tärkein ja huolestuttavin tutkimuksestamme esiin noussut seikka mielestämme on se, ettei nuorilla ole tarkkaa käsitystä siitä, mitä päihdekasvatus tarkoittaa tai, että ovatko he ylipäättään saaneet päihdekasvatusta. THL:n (2023) mukaan päihdekasvatusta tulisi olla säännöllisesti saatavilla eri tahoilta. Jäimme pohtimaan, onko sitä nuorille riittävän tehokkaasti tarjolla, koska he eivät päihdekasvatusta tunnista. Ne oppilaat, jotka tunnistivat saaneensa päihdekasvatusta, osasivat vastauksissaan kertoa saaneensa päihdekasvatusta eri lähteistä, muun muassa lähipiiristä tai koulusta. Tästä heräsi ajatus myös siitä, että onko päihdekasvatus terminä ajan- ja asianmukainen vai pitäisikö aihe nimetä uudelleen niin, että se olisi nuorille

ymmärrettävämpi ja ehkä myös kiinnostavampi. Avoimista vastauksista kävi ilmi, että nuoret toivovat päihdekasvatuksen olevan avointa keskustelua ilman tuomitsemista. Nuoria voisikin enemmän aktivoida mukaan päihdekasvatukseen ja arvostaa heidän asiantuntemustaan sekä näkemyksiään teemaan liittyen. Sosiaalialan ammattityössä kuuluukin vahvistaa asiakkaiden, asiakasryhmien ja yhteisöjen osallisuutta ja osallisuuden mahdollisuuksia sekä kykyä yhteiskunnalliseen rakenteelliseen vaikuttamistyöhön. (Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto (SOAMK), 2023). Tässä onkin hyvä tilaisuus kehittää asiakaslähtöisesti päihdekasvatustyön käytäntöjä, menetelmiä ja palveluprosesseja.

Tutkimuksemme kyselyssä käytimme avoimia kysymyksiä, joiden tarkoituksena oli saada syvempää näkökulmaa nuorten ajatuksista ja kokemuksista. Avointen kysymysten osiossa kysyimme muun muassa siitä, millaisia vaikutuksia päihteiden käytöllä on nuorten elämään. Nuoret kokivat päihteiden käytöllä olevan sekä positiivisia, että negatiivisia vaikutuksia. Erkkon & Hannukkalan (2023, s. 95–96) mukaan nuoret haluavat kuulua johonkin vertaisryhmään. Ryhmän vaikutukset voivat olla sekä myönteisiä, että kielteisiä, riippuen siitä, arvosteataanko ryhmässä päihteettömyyttä vai ei. Nuorten vastauksissa avoimiin kysymyksiin, toistui se, että päihteiden koettiin lievittävän stressiä ja ahdistusta. Nimenomaan alkoholin nuoret ajattelivat vaikuttavan positiivisesti sosiaalisiin suhteisiin ja omaan mielialaan. Myös negatiivisia vaikutuksia tunnistettiin paljon. Taloudelliset vaikutukset, terveyshaitat ja mahdollinen riippuvuus huolestuttavat nuoria. Huolta aiheutti myös se, miten päihteiden käyttö vaikuttaa muihin ihmisiin. Myös muiden ihmisten päihteiden käytön negatiiviset vaikutukset, esimerkiksi, jos joku kaveriporukassa sekoilee humalassa, mietitytti nuoria.

Valtaosa nuorista kokee alkoholin hankkimisen helpoksi (Ehyt, 2023). Tutkimuksemme mukaan iso osa Nurmon yläasteen oppilaista ei kuitenkaan osaa sanoa, onko päihteiden hankkiminen helppoa. Pohdimmekin, ovatko oppilaat vastanneet kysymykseen todenmukaisesti ja jos eivät, miksi niin. Pelkäävätkö he mahdollisesti, että alkoholin tai muiden päihteiden saattavuus vaikeutuu, mikäli he puhuvat siitä. Vaikka olemmekin kertoneet kyselyn olevan täysin anonymi, saattavat nuoret silti pelätä jäävänsä kiinni päihdekokeiluistaan tai päihteiden käytöstä.

Jäimme pohtimaan, vastasivatko nuoret kysymyksiin todenmukaisesti. Otsikoissa on ollut esillä, että Seinäjoella nuoret kokoontuvat suurin joukoin koulujen piha-alueille päihtyneinä (Elhaimer, 2022). Kun tarkastelimme omia tutkimustuloksiamme, näytti taas siltä, etteivät nuoret juuri päihteitä käytä. Tutkimustulostemme mukaan Nurmon yläasteen oppilaiden

päihteiden käyttö on samaa tasoa kuin nuorten päihteiden käyttö valtakunnallisestikin. Onko siis nuorten päihteiden käyttö täällä oikeasti erityisen runsasta, vai vaikuttaako se vain siltä siksi, että asia on ollut niin paljon esillä? Suomessa on uutisoitu myös nuorten myönteisemmästä suhtautumisesta kannabiksen käyttöön, mutta sekään ei näyttäydä tutkimuksemme. Mietimme myös sähkötupakan käyttöön liittyen, vastasivatko oppilaat rehellisesti. Ilkka-Pohjalaisen artikkelin (Puupponen, 2024) mukaan Nurmon yläasteella ei ole vältytty vape-vitsaukselta ja vapen käyttö aiheuttaa runsaasti ongelmia koulun arjessa. Tutkimustuloksemme kertovat kyllä, että kyselyyn vastaavat nuoret käyttävät enemmän sähkötupakkaa kuin tavallista tupakkaa. Sähkötupakan käyttö ei kuitenkaan näyttäydä kovinkaan suurena. Lisäksi pohdimme, olisivatko tutkimuksen tulokset olleet erilaisia, jos kysely olisi jaettu kaikille koulun oppilaille.

Kysyimme myös, käytetäänkö oppilaiden kotona päihteitä. Suurin osa oppilaista vastasi tähän, että ei. Tästä heräsi ajatus, että oppilaat eivät välttämättä uskalla kertoa kotonaan käytettävän päihteitä tai, että he mieltävät päihteiden käytöllä tarkoitettavan vain runsasta päihteiden käyttöä. Osa oppilaista valitsi vastausvaihtoehdon ”en halua vastata”, mikä osaltaan myös herätti ajatuksia siitä, onko heidän kotonaan päihteiden käyttö ongelmallista tai liittyykö aiheeseen joitain muita negatiivisia ajatuksia.

Päihteiden käyttö kuitenkin on läsnä nuorten elämässä tavalla tai toisella. Tästä syystä onkin tärkeää, että sosionomit ja muut asian parissa työskentelevät osaavat kuulla nuoria, ottaa selvää nuorten kokemuksista ja nuoruuteen kuuluvista ilmiöistä ja hyödyntää tutkimustietoa ammattityössään. Sosionomin työ usein liittyy nuoriin ja nuorten parissa tehtävään työhön, jossa päihteillä usein on jonkinlainen rooli. Tällöin korostuu asiakastyön osaaminen, eettinen osaaminen sekä myös palvelujärjestelmäosaaminen, varsinkin jos kyse on ongelmakäytöstä, joka voi aiheuttaa haasteita myös muilla elämän osa-alueilla. Tutkimuksen tulokset antavat selkeyttä siihen, mihin haastekohtiin tulee erityisesti kiinnittää huomiota ja mitä on kehitettävä. Kehitystyössä tulee ottaa huomioon lisäksi yhteiskunnallinen näkökulma ja pohtia, onko syytä muuttaa myös yhteiskunnallisia rakenteita ja käytäntöjä. Sosionomien tulee työssään kohdata nuoret avoimesti ja tuomitsematta sekä ottaa myös heidän mielipiteensä ja näkökulmansa huomioon sekä olla aidosti kiinnostuneita nuorten maailmasta. Päihdetyötä tehtäessä on suuressa roolissa myös moniammatillinen yhteistyö eri tahojen kesken, jotta päihdetyö ja -kasvatus on vaikuttavampaa.

LÄHTEET

- Aivoliitto. (11.1.2022). *Alkoholin vaikutukset eri ikäkausina*. <https://www.aivoliitto.fi/aivoterveys/artikkelit/alkoholin-vaikutukset-eri-ikakausina/#1a215cd4>
- Centers for Disease Control and Prevention (CDC). (i.a.). *Substance Use and Sexual Risk Behaviors*. <https://www.cdc.gov/healthyouth/substance-use/dash-substance-use-fact-sheet.htm>
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. (17.5.2023). *Alaikäiset saavat alkoholinsa välittäjän kautta*. STT info. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69979145/alaikaiset-saavat-alkoholinsa-valittajan-kautta?publisherId=4132>
- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. (2023) *Päihdekasvatus*. <https://ehyt.fi/paihde-peli-info/mita-on-ehkaiseva-paihdeyto/paihdekasvatus/>
- Elhaimen, A. (10.11.2022). *Jopa sadat nuoret kokoontuvat koulujen pihoille Seinäjoella, suuri osa päihtyneitä – nuorisotoimi huolestui: ”Tunnelma kuin festareilla”*. <https://yle.fi/a/74-20004177>
- Erkko, A., & Hannukkala, M. (2013). *Mielenterveys voimaksi: Käsikirja nuorisotyön ammattilaisille* (2. uud. p.). Suomen mielenterveysseura.
- FressisEdu. (i.a.-a). *Tupakka- ja nikotiini tuotteiden terveyshaitat*. <https://fressisedu.fi/materiaalit/tupakka-ja-nikotiini-tuotteiden-terveyshaitat/>
- FressisEdu. (i.a.-b). *Nuuska nuorten keskuudessa*. <https://fressisedu.fi/materiaalit/nuuska-nuorten-keskuudessa/>
- Hakkarainen, P. (2023). Suomessakin olisi jo aika luopua huumeiden käytön rangaistavuudesta. Teoksessa Nuotio, K., Simojoki, K., Yli-Hemminki, E., & Dujardin, C. E. *Parempaa päihdepolitiikkaa: Rangaistuksista hoidon poluille*. Gaudeamus.
- Hiilamo, H. (2023). Alkoholiteollisuus alkoholipoliittisena toimijana. Teoksessa Nuotio, K., Simojoki, K., Yli-Hemminki, E., & Dujardin, C. E. *Parempaa päihdepolitiikkaa: Rangaistuksista hoidon poluille*. Gaudeamus.
- Häkkinen, M. (18.1.2023). *Huumeiden aiheuttama päihtymys, käytön ongelmat ja huumeriippuvuus*. Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00414>
- Kaipainen, M. (23.10.2023). *Huumeiden hankkiminen on niin helppoa, että jopa nuoret itse huolestuivat tilanteesta*. Yle. <https://yle.fi/a/74-20056497>
- Karlsson, T. (2018). Mitä tilastot kertovat suomalaisten alkoholinkäytöstä ja sen haitoista? Teoksessa Mäkelä, P., Härkönen, J., Lintonen, T., Tigerstedt, C. & Warpenius, K. (toim.),

Näin Suomi juo: Suomalaisten muuttuvat alkoholinkäyttötavat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

- Koivisto, M., & Orjala, A. (12.7.2022). Näin nuorisjärjestöt remontoisivat Suomen päihdepolitiikan – keskustanuorten johtaja: "Aikaisemmat sukupolvet ajattelevat liikaa tunnepohjalta". Yle. <https://yle.fi/a/3-12533885>
- Kosola, S., Niemelä, E., & Niemelä, S., (2018). *Päihdekokeilut - normaalia nuoruutta vai alkaava häiriö?* Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo14288.pdf>
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150523>
- Leskelä, R-M. (2023). *Välitä, sitoudu, suojele: Toimintasuunnitelma päihteillä oireilevien lasten ja nuorten tukemiseksi.* Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7154-7>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL). (2.9.2020). *Päihteistä puhuminen murrosikäiselle.* <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/elamaa-nuoren-kanssavanhemman-ja-nuoren-vahva-suhde-helpottaa-murrosikaa/paihteista-puhuminen-murrosikaiselle/>
- Maunu, A. (i.a.). *Juomisen sosiaalinen paine.* A-klinikkasäätiö. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/alkoholi/juomisen-sosiaalinen-paine/>
- Mielenterveystalo. (i.a.-a). *Tietopaketti murrosiästä.* <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/elamankaari-ja-mielenterveys/tietopaketti-murrosiasta>
- Mielenterveystalo. (i.a.-b). *Nuorten päihteiden käyttö.* <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/paihteet/nuorten-paihteiden-kaytto>
- Mieli Suomen Mielenterveys ry. (i.a.). *Murrosikä on tärkeä vaihe nuorelle ja vanhemmalle.* <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/vanhemmuus/nuoruusika/murrosika-on-tarkea-vaihe-niin-nuorelle-kuin-vanhemmallekin/>
- Mäkelä, P., & Maunu, A. (2016). *Come on, have a drink: The prevalence and cultural logic of social pressure to drink more.* *Drugs: education, prevention & policy*, 23(4), 312–321. <https://doi.org/10.1080/09687637.2016.1179718>
- Niskanen, A. (15.3.2019) Yhä nuoremmat käyttävät huumeita. Yle. <https://yle.fi/a/3-10691193>
- Normann, M., Odell, H., Tapio, M., Vuohelainen, E., & Sutinen, A. (2015). *Nuorisoalan ehkäisevä päihdetyö: Hyppää kyytiin!* Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Nuorisolaki 1285/2016. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

- Nuotio, K., Simojoki, K., Yli-Hemminki, E., & Dujardin, C. E. (2023). *Parempaa päihdepolitiikka: Rangaistuksista hoidon poluille*. Gaudeamus.
- Nykänen, M. (13.9.2021). *Poliisi ei innostu Vihreiden kannabisesityksestä: "Millaisen viestin se antaisi, jos se olisi ikään kuin sallittua?"*. Mtv. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/poliisi-ei-innostu-vihreiden-kannabis-esityksesta-millaisen-viestin-se-antaisi-jos-se-olisi-ikaan-kuin-sallittua/8234112#gs.3em5xn>
- Puupponen, A. (1.2.2024). Hajupommeja ja ilotulitteita, vape-kauppaa koulussa – Nurmon yläaste painii pahojen ongelmien kanssa. *Ilkka-Pohjalainen*. <https://ilkkapohjalainen.fi/arkki-ja-hyvinvointi/hajupommeja-ja-ilotulitteita-vape-kauppaa-koulussa-nurmon-yl%C3%A4aste-painii-pahojen-ongelmien-kanssa>
- Päihdelinkki. (13.2.2024) *Huumeiden käyttö Suomessa*. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/tietoiskut/huumeet-ja-muut-paihdyttavat-aineet/huumeiden-kaytto-suomessa/>
- Päihdelinkki. (i.a.-a) *Asiaa nuorten päihteidenkäytöstä*. <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/vanhemmille/kun-kotona-puhutaan-paihteista/asiaa-nuorten-paihteidenkaytosta>
- Päihdelinkki. (i.a.-b) *Kannabis*. <https://paihdelinkki.fi/tietopankki/pikatieto/kannabis/>
- Rautanen, P. (9.10.2022). *Entinen narkomaani pelkää, että huumeiden käyttöhuoneissa etsittäisiin uusia käyttäjiä ja välittäjiä: "Ne olisivat vain kohtaamispaikkoja"*. Yle. <https://yle.fi/a/3-12652749>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM). (15.2.2023). *Tupakka- ja nikotiinipolitiikka*. <https://stm.fi/tupakkapolitiikka>
- Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkosto. (SOAMK). (20.4.2023) *Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit*. <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/04/SOSIAALIALAN-AMMATTIKORKEAKOULUTUKSEN-KOMPETENSSIT-2023.pdf>
- Suomen ASH. (i.a.). *Kehitys Suomessa*. <https://suomenash.fi/tupakkapolitiikka/kehitys-suomessa/>
- Surveymonkey. (i.a.-a). *Markkinatutkimuksen otantatavat*. <https://fi.surveymonkey.com/market-research/resources/types-of-sampling/>
- Surveymonkey. (i.a.-b). *Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot*. <https://fi.surveymonkey.com/mp/quantitative-vs-qualitative-research/>
- Tapio, M. (2014). *Sosiaalipedagogista päihdekasvatusta?* Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, 15, 121–132. <https://doi.org/10.30675/sa.122638>
- Tekijäryhmä. (2021). *Tutkimusmenetelmien verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietokirjasto.

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (12.6.2020). *Huumeongelma ratkeaa tehokkaimmin sosiaali- ja terveydenhuollon toimin, kertoo laaja katsaus huumeiden käytön dekriminallisoinnista*. <https://thl.fi/-/huumeongelma-ratkeaa-tehokkaimmin-sosiaali-ja-terveydenhuollon-toimin-kertoo-laaja-katsaus-huumeiden-kayton-dekriminallisoinnista>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (20.12.2023). *Suomalaisten alkoholinkäyttötavat 2023*. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/alkoholi/suomalaisen-alkoholinkayttotavat>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (2020) *Ehkäisevä päihdetyö*. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeetyo>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (25.10.2023). *Tupakkatilasto 2022*. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/tupakka>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (30.1.2024) *ESPAD – Eurooppalainen koululaistutkimus nuorten päihteiden käytöstä*. Haettu 29.2.2024, <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/espac>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (4.1.2024). *Kouluterveyskysely*. Haettu 29.2.2024, <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (7.12.2023) *Päihdekasvatus*. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeetyo/ehkaiseva-paihdeetyo-kouluissa-ja-oppilaitoksissa/paihdekasvatus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (7.12.2023). *Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen - ESPAD-tutkimus*. <https://thl.fi/tilastot-ja-data/tilastot-aiheittain/paihteet-ja-riippuvuudet/nuorten-paihteiden-kaytto-ja-rahapelaaminen-espac-tutkimus-2019>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). (i.a.) *Puheeksiotto ja mini-interventio*. <https://thl.fi/aiheet/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihdeetyo/puheeksiotto-ja-mini-interventio>
- The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD). (2020). http://www.espad.org/sites/espad.org/files/2020.3878_EN_04.pdf
- Tittanen,P. (27.1.2023). *Alkoholipolitiikka kaipaa selkeitä tavoitteita*. <https://ehyt.fi/uutishuone/vaaliblogi/alkoholipolitiikka-kaipaa-selkeitä-tavoitteita/>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 3/2019. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi.

Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä* (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.

Warpenius, K., Holmila, M., Karlsson, T., & Ranta, J. (2015) *Ehkäisevä päihdetyö Suomessa 2025 - ennakointitutkimus*. THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-444-1>

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Webropol-kyselylomake

Liite 1. Saatekirje

Hyvä huoltaja!

Olemme sosionomiopiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyötä oppilaiden päihteiden käytöstä ja päihdekasvatuksesta. Yhteistyökoulumme on Nurmon yläaste. Opinnäytetyön avulla saamme tärkeää tietoa nuorten päihteiden käytön laajuudesta, päihdekasvatuksen vaikuttavuudesta sekä siitä, mitä nuoret itse haluaisivat päihdekasvatuksen olevan.

Opinnäytetyön tutkimus toteutetaan Webropol-kyselynä. Tutkimusotantaan olemme arponeet kaikista luokka-asteista kolme luokkaa, jotta saamme näkökulmaa eri-ikäisten ajatuksista päihteisiin ja päihdekasvatukseen. Luokat on arvottu integrintiryhmissään, jolloin otantaan osuu myös pienluokkia. **Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista, ehdottoman anonyymiä ja luottamuksellista.** Tutkimuksen tekemiseen on saatu koulutuksen järjestäjältä asianmukaiset luvat. Annetut vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa.

Jokainen saamamme vastaus on tutkimuksemme kannalta tärkeä, siksi toivomme, että mahdollisimman moni oppilas voi kyselyyn vastata. Jos **ET kuitenkaan halua huollettavasi osallistuvan kyselyyn**, ilmoitathan huollettavasi nimen opinto-ohjaaja Kati Koskelle 10.11.2023 mennessä.

Kysely toteutetaan viikkojen 47–48 aikana. Kyselyyn vastanneiden oppilaiden huoltajat saavat koonnin tuloksista opinnäytetyömme valmistuttua keväällä 2024. Opinnäytetyömme tullaan julkaisemaan osoitteessa: www.theseus.fi.

Vastaamme mielellämme tutkimusta koskeviin kysymyksiin.

Ystävällisin terveisin

Auli Mukari & Siiri Mäkelä

auli.mukari@seamk.fi , siiri.makela@seamk.fi

Liite 2. Webropol-kyselylomake

Hyvä kyselyyn vastaava nuori,

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita Seinäjoen ammattikorkeakoulusta.

Teemme parhaillaan opinnäytetyötä, jonka osana toteutamme tämän kyselyn. Yhteistyökoulumme on Nurmon yläaste. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kartoittaa nuorten päihdeiden käytön laajuutta ja päihdekasvatuksen vaikuttavuutta. Lisäksi pyrimme selvittämään, mitä nuoret itse toivoisivat päihdekasvatuksen olevan.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu koulutuksen järjestäjältä asianmukaiset luvat. Me opinnäytetyön tekijät olemme arponeet luokat, jotka vastaavat kyselyyn. Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista, ehdottoman anonyymiä ja luottamuksellista. Annetut vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa. Vastauksia kerätään vain opinnäytetyötämme varten, ja aineisto hävitetään analyysin valmistuttua.

Jokainen saamamme vastaus on tutkimuksemme kannalta tärkeä, siksi toivommeikin, että mahdollisimman moni vastaa kyselyymme.

Opinnäytetyömme valmistuu keväällä 2024, ja se tullaan julkaisemaan osoitteessa www.theseus.fi

Kiitos jo etukäteen kyselyyn vastaamisesta!

-Siiri & Auli-

Pakolliset kysymykset merkitty tähdellä (*)

1. Olen: *

- Nainen
- Mies
- Muu
- En halua vastata

2. Luokka-asteeni on: *

- 7.-lk
- 8.-lk
- 9.-lk

3. Suhtaudun päihteisiin: *

- Myönteisesti
- Neutraalisti
- Kielteisesti

4. Käytän päihteitä tai päihdyttäviä aineita: *

- Säännöllisesti
- Silloin tällöin
- Olen kokeillut
- En koskaan

5. Olen kokeillut: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja): *

- Alkoholi
- Tupakka
- Nuuska/nikotiinipussit
- Vape
- Huumeet/lääkkeet
- Muita päihdyttäviä aineita, mitä? _____
- En ole kokeillut

6. Käytän säännöllisesti: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja): *

- Alkoholi
- Tupakka
- Nuuska/nikotiinipussit
- Vape
- Huumeet/lääkkeet
- Muita päihdyttäviä aineita, mitä? _____
- En käytä säännöllisesti

7. Käytän alkoholia: *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

8. Käytän nikotiinituotteita: *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

9. Käytän vapea: *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

10. Käytän huumeita tai lääkkeitä päihtymistarkoituksessa: *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

11. Käytän muita aineita päihtymistarkoituksessa: *

- Päivittäin
- Viikoittain
- Kuukausittain
- Harvemmin
- En koskaan

12. Käytän pähteitä: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Kavereiden kanssa vapaa-ajalla
- Juhliessa tai hauskanpidossa
- Rentoutumiseen
- Stressin hallintaan
- Koulussa
- Yksin
- En käytä pähteitä
- Muuten,miten? _____

13. Koen pähteiden hankkimisen helpoksi: *

- Kyllä
- En
- En osaa sanoa

14. Päihteeni hankkii: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Huoltajat
- Sisarukset
- Kaverit
- Kaverin kaverit
- Hakija tai entuudestaan tuntematon henkilö
- Joku muu, kuka? _____
- Ei kukaan

15. Kustannan päihteiden käyttöni: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Omalla rahalla
- Huoltajien rahalla
- Lainaan kavereilta
- Varastamalla
- En käytä päihteitä
- Muuten, miten? _____

16. Olen ajatellut päihteiden käytön vähentämistä tai lopettamista: *

- Kyllä
- En
- Joskus

17. Kotonani käytetään päihteitä: *

- Kyllä
- Ei
- En halua vastata

18. Kavereistani päihteitä käyttää: *

- 1–2 henkilöä
- 3–5 henkilöä
- Enemmän kuin 5 henkilöä
- Ei kukaan

19. Päihteiden positiiviset vaikutukset elämäni: *

---

20. Päihteiden negatiiviset vaikutukset elämäni: *

---

21. Mitä päihdekasvatus mielestäni tarkoittaa? *

22. Olen saanut päihdekasvatusta: *

- Kyllä
- Ei
- En halua vastata

23. Olen saanut päihdekasvatusta tai tietoa päihteiden käytön vaikutuksista: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Kotona tai lähipiirissä
- Koulussa
- Harrastuksessa
- Nuorisotilalla
- Muualla, missä? _____
- En ole saanut päihdekasvatusta

24. Saamani päihdekasvatus on ollut: (Huom! Voit valita useita vaihtoehtoja) *

- Valistusta päihteiden vaaroista
- Kokemusasiantuntijan vierailu
- Oppitunteja tai luentoja
- Muuta, mitä? _____
- En minkäänlaista

25. Mieluisin päihdekasvatuksen muoto tai tapa minulle olisi: *

[Tietosuojaseloste \(SeAMK Webropol\)](#)